

LE MONDE *diplomatique*

MAGYAR KIADÁS

2016. november

„Összejátszás az ellenséggel”

SERGE HALIMI

Érdekes paradoxon, hogy amikor saját országában épp élesen elutasítják Margaret Thatcher örökségét, akkor alkalmazzák csak igazán Franciaországban a valamikori Vaslady legkeserűbb gazdasági csodaszereit. A mai brit miniszterelnök, Theresa May, mintha nem kívánná folytatni elődje irányvonalát. Pártja egyes köreiben legalábbis meglepetést, sőt megütközést keltett október 5-i beszéde. Kijelentette, hogy a brit társadalmat aláásták a gazdagoknak nyújtott privilégiumok, és hogy a munkáscsaládok által képviselt értékek védelmet érdemelnek. Mint mondotta: „az állam feladata, hogy azt nyújtsa, amit az egyén, a különböző közösségek és a piac nem képes nyújtani”.

Külön kiemelte a „munkavállalói jogokat”, majd az adók szerepéről kijelentette: „azért fizetünk, hogy egy civilizált társadalomban éljünk”. Dicsőhimnuszt zengett a közszolgáltatásokról is. Szólt az egészségügy és az oktatás fontosságáról és megtapsoltatta e két terület dolgozóinak elismerésre méltó munkáját. Végül bejelentette, hogy növelni fogja a szociális lakások és a közlekedés költségvetését. Ha a változás csak a retorika szintjén történik is meg, a Vaslady vigasztalhatatlan híveinek szíve bizonyára összeszorult e szavak hallatán. Egyikük odáig ment, hogy elítélte az „antiliberalis ellenforradalmat” ^[1].

De a Vaslady hívei megnyugodhatnak: hősnőjük posztumusz politikai menedékjogot kapott a csatorna másik partján, ahol a legkülönbélebb neoliberális intézkedések alkotják a francia jobboldal közös programját ^[2]. François Hollande-tól, aki szétesett állapotban hagyja hátra a pártját, szinte mindenki szabadulni igyekszik. Ezek után nem meglepő, hogy előre bejelentették a konzervatív jelöltek választási sikerét. Pedig a konzervatív program már eleve nem lehet népszerű. Azt próbálják elhithetni szavazóikkal, hogy az ország érdekét szolgálja, ha két-három évvel megemelik a nyugdíjkorhatárt, négy órával megnövelik a heti munkaidőt (persze béremelés nélkül), megszüntetik a vagyonadót, miközben emelik az ÁFA kulcsot. Köztudott, hogy ez utóbbi az alacsony bérből élőket sújtja. Csökkentenék a munkanélküli segélyeket és megszüntetnék 300-600 ezer közalkalmazott állását. Az, hogy a konzervatív program első három pontját egyértelműen elutasítja a lakosság, szinte teljesen észrevétlen maradt ^[3]. Ez csak egy olyan országban történhet meg, ahol a véleményfelmérések helyettesítik a politikai vitát.

De a legelképesztőbb még hátra van. Ahelyett hogy a baloldal mozgósítana a brit konzervatívok által is feladott thatcheri szigor ellen, néhány baloldali politikus –, akiket persze a média lelkesen ünnepel – részt vesz a jobboldal által rendezett előválasztási procedúrán. Ezzel pedig a jobboldal győztes jelöltjét hitelesítik. 2012-ben a „hasznosan szavazni” elvárás vezetett oda, hogy a neoliberalizmus ellenségei már az első fordulóban Hollande-ra szavaztak pusztán azért, hogy Sarkozy ne nyerhessen. A következményeket ismerjük. A volt elnök elveszítette a választásokat, de programjának legfontosabb elemeit az új elnök továbbvitte, holott a választók éppen arra szavaztak, hogy vége legyen ennek a politikának. Nem szabad elfeledni a másik negatív következményt sem: a Nemzeti Front Franciaország legnagyobb pártjává vált...

A mostani választásokon újból meg kell akadályozni, hogy Sarkozy nyerjen, ezért volt kormányának egyik volt miniszterére Alain Juppé-re kellene szavazni. (Habár Juppé egyik szálláscsinálója volt a francia politika jobbra fordulásának már harminc éve is ^[4].) Tényleg olyan nehéz feladat lenne saját elképzeléseink védelmére fordítani az energiáinkat?

Fordította: Morva Judit

[1] Nicolas Baverez: Le virage antilibéral de Theresa May [Theresa May antiliberalis fordulata], *Le Figaro*, Párizs, 2016. október 17.

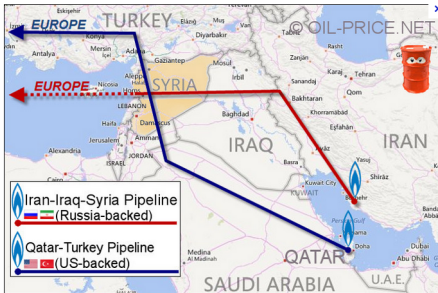
[2] Utalás a baloldal – vagyis a szocialisták, a kommunisták és a radikális baloldaliak – 1972-ben kidolgozott közös programjára, amely elősegítette François Mitterrand 1981-es sikeres elnökké választását.

[3] A ma érvényben lévő heti 35 órás munkaidő megszüntetését 56 % ellenzi, a nyugdíjkorhatár növelését 64 %, a vagyonadó megszüntetését pedig 67 % (2016. május 23-i véleményfelmérés IFOP-Atlantico).

[4] François Denord: Et la droite française devint libérale [És a francia jobboldal liberálissá válik], *Le Monde diplomatique*, 2008. március

A bárányok hallgatnak - Elmélkedés a szíriai háború és a menekültáradat okairól

F. William Engdahl

Az elmúlt években, egy furcsa időszak talán legfurcsább jelensége az volt, hogy az Európai Unió politikai vezetői egyszerűen nem hajlandóak nyíltan beszélni arról a katasztrofális társadalmi válságról, amit a több mint egymillió Szíriából és más háború sújtotta övezetből beáramló menekült okoz Európában. A valós okokról és a lehetséges megoldásokról – a magukra kényszerített hallgatás, vagy a konfliktuskerülés jegyében – a politikusaink nem szólnak, vagy ha igen, akkor gyakran teljesen abszurd kijelentésekre ragadtatják magukat.

A menekültáradat a háború következménye. A háborút pedig bizonyos olajérdekeltségek és NATO katonai körök robbantották ki azzal a céllal, hogy a világ kőolaj- és földgázenergia piacait ellenőrzésük alá vegyék. Válaszképp Kína, Oroszország, Irán és más államok is kísérletet tettek arra, hogy ellenőrzésük alá vonják a globális energiahálózatokat. Ezen felül látnunk kell az USA által támogatott ukrajnai újnácik reakcióját is, akik a 2014-es puccs után, mondvasinált indokokkal és az EU segítséggel szálltak be az energiaháborúba.

Az EU vezetőinek hallgatása következtében különös drámai helyzet bontakozik ki: valami hasonló, mint amelyet Thomas Harris ír le *A bárányok hallgatnak* című regényében.

Beltenyészet veszélye?

Wolfgang Schäuble tapasztalt, az élet számos kérdéséről mélyen gondolkodó politikus, akit nem lehet felületességgel vádolni. Ő segítette át Helmut Kohl kancellárt a sok tekintetben veszélyes német egyesítés folyamatán, 1990-ben. Titkos merénylők abban az időszakban két fontos német politikai vezetőt is meggyilkoltak: Alfred Herrhausen, a Deutsche Bank vezérét és Detlev Rohwedert, a német privatizációs ügynökség, a Treuhand főnökét. Maga Schäuble is merénylet áldozataként kényszerült tolszékbe 1990-ben. Ezeket a merényleteket hivatalosan egy „*magányos fegyveres*” számlájára írták.

Nos, mit mond ez a sokat tapasztalt, sok mindent megélt politikus arról a társadalmi válságról, amely ma Németországot jellemzi, és amely a II. világháború vége óta a legkomolyabbnak mondható...A német *Die Zeit* újságírójának arra a kérdésére, hogy Európa el tudja-e szigetelni magát az észak-afrikai és a közel-keleti menekültáradattól, Schäuble azt válaszolta: „...ténylegesen az elszigetelés megtörne bennünket és az elkorcsosulás beltenyészetét hozná ránk. A mi nyitottságunkat, sokszínűségünket a németországi muszlimok gazdagítják.” Aztán még hozzátette: „Nézzük csak meg a harmadik generációs törököket, különösen a nőket! Bennük rejlik a hatalmas *megújulási potenciál!*”^[1] Hogy komoly politikusok a valós tények elhallgatása miatt milyen elképesztő butaságokat nyilatkoznak, arra jó példa ez a nyilatkozat.

Végül, a német szövetségi kormány akkori fejlesztési minisztere, Gerd Müller volt az egyetlen német politikus, aki rávilágított arra, hogy pénzügyileg ki áll az Iszlám Állam (avagy Daesh) létrehozása mögött. Müller a ZDF német országos televízióknak adott interjújában, 2014 augusztusában, Katart vádolta az Iszlám Állam pénzelésével. Mint mondotta: „Meg kell kérdeznünk, ki fegyverzi fel és ki finanszírozza az Iszlám Állam katonáit?

A kulcsszó Katar. De érdemes megnézni, politikailag hogyan is bánunk ezekkel az államokkal?” Müllert ezt követően a Merkel-koalíció elhallgattatta.^[2]

Annak érdekében, hogy továbbra se hangozzanak el zavarba ejtő megjegyzések, Angela Merkel leváltotta a német titkosszolgálat, a BND vezetőjét, Gerhard Schindlert. Azt róttá fel bűnéül, hogy hagyott kiszivárogni a sajtónak egy bizonyos belső feljegyzést, amiben utalnak a szaúdi monarchia közel-keleti terrorista konfliktusok növekedésében játszott szerepére. Ebben a királyi feladatokat *de facto* ellátó Mohammed ben Salman szaúdi herceg nemzetvédelmi miniszter bizonytalan helyzetével kapcsolatos aggodalmakat fogalmazták meg.^[3]

Az EU politikusok hallgatása Oroszországgal és Ukrajnával kapcsolatban ugyancsak beszédes. Hallgattak például 2014. elején, amikor egy lehallgatott telefonbeszélgetés került nyilvánosságra, ami az USA európai és kelet-európai ügyekben illetékes külügyi helyettes államtitkára, Victoria Nuland és a kijevi amerikai nagykövet, Geoffrey Pyatt között zajlott le. Ők ketten arról a tervről értekeztek, kit is ültessenek a Janukovics utáni rezsim élére. Az államtitkár asszony Pyattnak az EU kormányok preferenciáját illetően azt mondta: “Fuck the EU!”, azaz „B... meg az EU-t!” Ami ezután következett az EU-kormányok részéről, az a bárányok egyre kiáltóbb hallgatásának vészjósló és nyilvánvaló jele volt. Szolgai engedelmesség jellemezte az EU-kormányokat akkor is, amikor egyhangúan az Oroszország elleni szankciók folytatása mellett álltak ki, pedig ezzel nagy károkat okoztak saját gazdaságaiknak. Egyedül Németország mintegy 120 milliárd eurót veszített az oroszországi kereskedelmen, a 2013 végi Majdan téri tiltakozások óta.

A nagy hallgatás és ami mögötte van

Mi készíthet olyan értelmes politikusokat, mint amilyen Schäuble, hogy butaságokat beszéljen a német beltenyészetről és a harmadik generációs török nőkről? Nem az az érdekes, amit az EU vezetői mondanak, hanem az a fontos, amiről nem szólnak – elsősorban az amerikai megtorlásoktól való félelmükben.

Az az igazság, hogy mind Schäuble, mind Merkel, mind pedig más uniós vezetők elhallgatják népeik előtt, hogy évek óta együttműködnek „Nagy Stratégia” kialakításában az Egyesült Államok kormányával, az amerikai CIA-vel, a Pentagonnal és más hasonló szervezetekkel. Ez a stratégia magában foglalja a világ olaj- és földgázkészlete nagyobb részének globális szintű ellenőrzését.

Az indoklás egyszerű: a stratégia részévé kell tenni a védelmi politikát. Erre utalt Dick Cheney is, amikor 1999-es londoni beszédében, sőt még korábban, 1992-ben nemzetvédelmi miniszterként fogalmazta meg a Védelmi Politikai Irányelveket. Ebben egy olyan stratégiát rögzítettek, amellyel biztosítható, hogy egyetlen ország vagy országcsoport se kérdőjelezhesse meg Amerika egyedülálló szuperhatalmi szerepét.

Ennek a stratégiának a középpontjában nem csak a megelőző háborúk, hanem az energiáért vívott jövőbeli háborúk állnak. Az „arab tavasz” idején világossá vált, hogy miről is van szó. Az USA-irányítással, és Hillary Clinton hatékony közreműködésével kibontakozó rezsimváltásokat, majd a már öt éve kirobbantott szíriai háború lényegét az adja, hogy ki fogja a jövőben az energiát – és így az EU 28 tagállamának gazdaságát – ellenőrizni. A Nagy Stratégia tehát a jövőt határozza meg. Azt, hogy ki uralja, vagy ki ne uralja a világot... Dick Cheney washingtoni barátai számára ez élet-halál kérdése.

Az EU gázpiacának fejlődése maga a mitológiai Aranygyapjú a Katar-féle gázszállítóknak. A széndioxid kibocsátási célok elfogadásával az EU potenciálisan a világ legnagyobb jövőbeni földgázpiacává vált. (Itt nem térnek ki a globális felmelegedés tudományos megalapozottságára, vagy nem megalapozottságára.) Tény, hogy az EU tagországok megállapodtak abban, hogy 2020-ra – 1990-hez képest – 20 százalékkal csökkentik az üvegházhatású gázok kibocsátását, majd 2030-ra legalább 40 százalékkal. A megállapodás során valamennyien

egyértetettek abban, hogy ezeket a célokat csak úgy lehet elérni, ha fölgázzal helyettesítik a szén és az olaj felhasználást, mégpedig jelentős mértékben. Németország tekintetében ehhez hozzá kell számolnunk Merkel asszony Fukushima utáni döntését, hogy kivezeti a nukleárisenergiát a felhasználásból. Az unió gázpiacának ilyen irányú fejlődése azonban azt eredményezte, hogy az EU a földgázszállítók zsákmányává vált.

Washington színpadra lép

2014 februárjáig, az ukrajnai puccsig, a szovjet időkben kiépített és Ukrajnán átvezető orosz gázvezeték volt az EU nagy gázellátásának forrása. Ám ekkor Washington lépett a színpadra azzal a céllal, hogy ezt a gázellátási kapcsolatot megszakítsa Oroszország és az uniós tagállamok között. Az Obama kormányzat a puccs után hűbéres rezsimeket hozott létre Kijevben és utasításba adta, hogy a több milliárd euro értékű, már leszállított gáz ellenértékét ne fizessék meg az orosz Gazpromnak. Arra is rávették kijevi hűbéreseiket, hogy az Oroszországgal szomszédos Kelet-Ukrajnában, az orosz anyanyelvű Donbasz régióban háborút kezdjenek. És Kijev engedelmeskedett...

A létfontosságú Fekete-tengeri orosz támaszpont, amely a szovjet időkben vált Ukrajna részévé, de történelmileg mindig is orosz-tatár terület volt, stratégiai válságot okozott. A 90 százalékos lakossági részvétellel megtartott népszavazáson az Oroszországhoz csatlakozás mellett döntöttek. Ez a döntés később ürügyet szolgáltatott Washingtonnak arra, hogy az uniót saját gazdasági érdekeivel szemben Oroszország elleni lépésekre kényszerítse. A szankciók Oroszország olaj- és gáziparának kulcsszereplői és vállalatai ellen irányultak.

Az eszközlődő és a NATO részéről kimesterkedett propaganda háború, a főáramú uniós média támogatásával lehetővé tette a Brüsszeli Bizottságnak, hogy bürokratikus eszközökkel megakassza egy második, déli, nem-ukrán gázvezeték kiépítését.

A Szentpétervári Terület újonnan befejezett tengeralatti gázvezetéke, az Oroszországot Észak-Németországgal összekötő Északi Áramlat, valamint a Déli Áramlat megakadályozta volna Washingtont, hogy Ukrajnán keresztül zsaroljon, vagy kárt okozzon a Gazpromnak. Bulgáriát, amely a Dél-Európa felé vezető vonal összekapcsoló pontja lett volna, Brüsszel arra kényszerítette, hogy 2014 decemberében kilépjen a Gazprom Déli Áramlat projektjéből. Ezt követően Putyin elnök bejelentette, hogy a Déli Áramlat terve megszűnt létezni.

Most Szíriában Bassár el-Assad, valamint kisebb mértékben a síita uralom alatt lévő Irak állnak az uniós piacokat elérő, USA ellenőrzésű gáz útjában.

Vissza 1991-ig – Titkos tervek

Egészen a kilencvenes évek elejéig, legalább 1991-ig visszavezethetők azok a tervek, amelyeket neokonzervatív konspirációs háborús uszítók dolgoztak ki az amerikai hadiipar, a nagy olajtársaságok és a Wall Street bankjai támogatásával. Wesley Clark, a NATO nyugalmazott tábornoka így számolt be egy megbeszélésről a Dick Cheney vezette Pentagonban: "Miniszter úr, elégedett lehet a Sivatagi Viharban részt vett csapataink teljesítményével". Mire Cheney: 'Persze, de azért nem annyira. Meg kellett volna szabadulnunk Szaddam Husszeintől és ez nem történt meg... **De egy dolgot megtanultunk az Öböl háborúból, hogy fel tudjuk használni seregeinket a Közel-Keleten, és a szovjetek nem fognak megállítani bennünket. Van vagy 5-10 évünk, hogy eltakarítsuk a szovjet kliens-rezsimeket Szíriában, Iránban, Irakban, még mielőtt a következő nagy szuperhatalom felbukkanása kihívást jelentene számunkra.**"^[4]

A Cheney-Bush elnökség 2003. márciusi iraki inváziója után Paul Wolfowitz, a Pentagon harmadik legfontosabb embere, Cheney helyettése, nekilátott, hogy végrehajtsa Szaddam Huszein eltakarítását az útból és elfoglalja Irakot. Ekkor az Irakért felelős korábbi CENTCOM parancsnok, John Abizaid tábornok leleplező kijelentést tett: "Természetesen az olajról van szó, nagyon is az olajról, és ezt nem is tagadhatjuk."^[5]

Jónéhányan emlékezhetnek rá, hogy 2001 januárjában Dick Cheney alelnök – aki éppen csak otthagyta Halliburton, a világ legnagyobb olajipari cégét – megalakította Bush elnök "energiaügyi munkacsoportját", már hivatalba lépése első napján. Kevesen tudják, de ez a munkacsoport nem csak olajjal és energia-szükségletekkel foglalkozott...

Cheney meghívta egy zártkörű stratégiai megbeszélés-sorozatra a nagy olajtársaságok (ExxonMobil, Chevron, BP és mások) első számú vezetőit és felkérték őket hogy készítsenek térképeket az olajlelőhelyekről Irakban, valamint más közel-keleti országokban. Condoleezza Rice, az elnök nemzetbiztonsági tanácsadója, (nem mellékesen a Chevron olajcég korábbi igazgatótanácsi tagja) felhívta munkatársait, hogy szorosan működjenek együtt Cheney munkacsoportjával. Amikor a közérdekeket képviselő szervezetek felszólították Cheneyt, hogy hozza nyilvánosságra a megbeszélések jegyzőkönyveit, Cheney ezt egyszerűen megtagadta, mégpedig az USA törvényeinek megszegésével. Egy kiszivárgott, de szigorúan titkos nemzetbiztonsági dokumentum szerint feladatuk az volt, hogy tekintsék át **"az új, valamint a meglévő kőolaj és gázmezők megszerzésével kapcsolatos teendőket** az Irakhoz hasonló latorállamokkal szembeni műveletek miatt."^[6]

Dick Cheney a londoni Institute of Petroleum-nál tartott 1999-es beszédében így nyilatkozott: "2010-re további ötven millió hordónyi olajra van szükségünk. Honnan vegyük ezt az olajat? A készletek mintegy 90 százalékát a nemzeti kormányok és a olajtársaságok ellenőrzik. Az olaj továbbra is kormány-közeli üzlet. A világ több térsége is rendelkezik nagy olaj-lehetőségekkel, de a Közel-Keleten van a világ legolcsóbban kitermelhető olajkészletének kétharmada. A célpont tehát itt van..."

Az a kép alakul ki így, hogy Dick Cheney középponti figurája egyfajta titkos kormányzati szervezetnek, ami független attól, hogy ki is az elnök. Hálózatát 1991. óta képes működtetni az amerikai kormányban, a hírszerzésben és a nagy olajvállalatoknál. Így próbálja titkos módon átszervezni a világ olaj- és gázkészleteit hozzá közel álló tulajdonosok kezébe. Ez az a Nagy Stratégia, amit már említettünk. De a terv sikere nem végzettszerű.

Katari vagy orosz gáz?

Lépünk csak előre 2009-re. Amikor az Európai Unió a világ legnagyobb gázimport piaca lett, akkor a legnagyobb gázkitermelők figyelő tekintete Brüsszel és az EU-tagországok felé fordult. Világszerte sokasodnak a gázvezetékek és a folyékony földgáz terminálok, a gáz, mint árucikk, egyre inkább az olajhoz hasonló jelentőséggel bír a globális, vagy regionális piacokon.

2009-ben Roland Dumas, az akkor francia külügyminiszter nyilvánosságra hozta, hogy a brit hadsereg Asszad Szíriájának elfoglalására készül. Ez jó két évvel korábban volt, minthogy szárnyra kaptak volna az Asszad erők tömeggyilkosságairól szóló híresztelések. Ekkor még nyoma sem volt annak, hogy zöld jelzést kap az USA támogatásával megindított Asszad elleni háború. Dumas már akkor azt nyilatkozta a francia tévének, hogy „Nagy-Britannia fegyvereket készít fel Szíria elfoglalására.”^[7]

Egy amerikai magán-hírszerző cég, a STRATFOR kiszivárogtatott e-mailjeiben jegyzőkönyvek tanúskodnak arról, hogy a Pentagon tisztviselői már 2011-ben tárgyalásokat folytattak a szíriai ellenzéki erők kiképzéséről, amit aztán az USA és Nagy-Britannia különleges erői végeztek el. A cél az volt, hogy "belülről érvékeljék el az Asszad kormány összeomlását".

Közismert, hogy Kataré a világ legnagyobb gázmezője, éppen ezért bír jelentőséggel a katari emír látogatása Damaszkuszban, 2009 augusztusában. Az emír azt javasolta Asszadnak, hogy egyetértésével egy katari gázvezeték építenének ki, amely elláthatná az EU gázpiacát Szírián és Törökországon keresztül. Asszad nem fogadta el a katari ajánlatot, arra hivatkozva, hogy "védeni szándékozik orosz szövetségeseinek érdekeit, akik Európa fő gázszállítói." Ez volt a kezdete annak a 2011-es NATO döntésnek, hogy katonai csapással zúzzák szét az Asszad-kormányt...

Asszad 2012-ben ismét keresztbe tett a Cheney-féle közel-keleti cselszövésnek. Tárgyalásokba kezdett Iránnal, azzal az országgal, amely „Amerika rémálma”, és Cheney elsődleges célpontja az olajmezők katonai elfoglalásában. A tárgyalás nem volt véletlenszerű, ugyanis iráni területi vizekre is kiterjed az a katari gázmező, amit ott Déli Perzsa mezőnek hívnak, és amely része a világ legnagyobb gázmezőjének. A nyugati szankciók miatt ugyan az iráni gáz ma nagyrészt kiaknázatlan, mégis tényként kezelhető Irán, Irak és Szíria közösen aláírt egyetértési nyilatkozata, amely szerint tervbe vettek egy 10 milliárd dolláros gázvezeték építést. A vezeték útvonala, amely megkerüli a NATO-tag Törökországot, az iráni Déli Perzsa gázmezőtől kiindulva Irakon és Szírián át, Libanon vagy egy szíriai tengeri kikötőn keresztül a mediterrán térség felé vezet, hogy ezen keresztül lássák el az EU gázpiacát. Az egyetértési nyilatkozatot 2012 júliusában írták alá. [8]

A három ország megállapodott, hogy az iraki Kirkuk olajmezőről a szíriai Baniasz kikötőbe szállítják az olajat. Washington tetszését a legkevésbé sem nyerte el az útvonal, hiszen mind a Kirkuk-Baniasz kőolajvezeték, mind az iráni Déli Perzsa és az iraki, szíriai vezeték kihagyja Törökországot és Izraelt a játékból. [9] Ez volt az a pont, amikor Washington és a NATO egy fedett, "helyettesítő" háborúként megindít egy "polgárháborút" Damaszkusztól Aleppóig.

Katar energiaforrások nélkül feudális sejkek szigete lenne, tevékkel és repkedő sólymokkal, a szunni vahabizmus fundamentalista jellemzőivel – akár egyetlen szomszédja Szaúd-Arábia. Az országban szigorú saria törvénykezés érvényesül: mindennaposak a lefejezések, a házasságtörő nők megkövezése, a homoszexuálisok kivégzése. Olajának és földgázának köszönhetően azonban ma Katarban a legmagasabb az egy főre jutó GDP, így a Nyugat udvariasan észre sem veszi az emberi jogok helyzetét...

Az ország Nagy-Britannia protektorátusa volt, így először az angolok alakították itt ki katonai támaszpontot. A függetlenség 1971-es kikiáltása után az USA az ország fővárosában Dohában hozta létre legfontosabb közel-keleti katonai bázisát.

Katar 1,8 milliós lakosságának csupán 13 százaléka katari állampolgár. 1,5 millió ember dolgozik náluk „külföldi vendégmunkásként”, valóságos helyzetüket tekintve tipikus rabszolgaként. Katarban van a székhelye a száműzött Muszlim Testvériségnek, és a NATO-hoz, valamint a CIA-hoz kötődő al-Dzsazíra hírtelevízió. Röviden: Katar a CIA és az angol MI6, valamint a NATO ideális partnere, legalábbis abban, hogy innen valósítsák meg a közel-keleti kőolaj és földgáz terveiket. A fundamentalista szunnita Katar számára ma a legnagyobb ellenség a siita Irán, de nem csak vallási okok miatt. Irán ugyanis halálos versenytársává vált az EU felé irányuló gázellátásban.

A Oroszország megbocsáthatatlan bűne

És akkor Putyin Oroszországa színre lépett Szíriában. Kínával együtt kétszer megvétózták a Biztonsági Tanács határozatait, melyek lehetővé tették volna egy Líbiához hasonló "repüléstilalmi övezet" megvalósítását, egyben az Asszad-rendszer gyors katonai összeomlását és Szíria feldarabolását. Ezzel megnyitották volna a kapukat az Európába vezető katari-szíriai-török gázvezeték előtt. Oroszország azzal fenyegette meg az Egyesült

Államokat, hogy ezentúl az oroszok fogják – akár szándékkal, akár szándék nélkül – ellenőrizni a világ energiahálózatait. Ekkor vált Oroszország Washington elsődleges célpontjává.

George Friedman, a STRATFOR hírszerző cég, a "CIA árnyékának" alapítója egy szokatlan 2015-ös interjúban elismerte, hogy "Oroszország néhány olyan lépést tett, ami elfogadhatatlan az USA-nak. Ezek közé tartozik, hogy Oroszország akarja a Közel-Keleten a folyamatokat befolyásolni. Az Egyesült Államok úgy véli, hogy Oroszország szándékosan akart kárt okozni" – jelentette ki Friedman, majd így folytatta: „ebben az összefüggésben kell az ukrajnai eseményeket is értékelnünk.”^[10] A Kommerszantnak adott interjúban Friedman a Janukovic bukásához vezető 2014. februári eseményeket úgy írta le, mint az USA szervezte államcsínyt. „És ez valóban a történelem legnyilvánvalóbb puccsa volt.”^[11] – állította ugyanebben az interjúban.

Oroszország a Washingtonnal egyeztetett rövid szíriai tűzszünet után katonailag világossá tette, hogy nem fogja engedni, hogy az USA továbbra is felfegyverezze az Al Kaida (al-Nuszra Front) terroristáit Szíriában. Miközben John Kerry tagadta, hogy a "mérsékelt" harcosok az al-Nuszrával vállvetve harcolnak, az orosz haderő bebizonyította, hogy képes szétzúzni az Aleppóban, vagy más szíriai külsterületen harcoló terroristákat – legyenek azok "mérsékelt", vagy az al-Kaidához, illetve az al-Nuszrához tartozók.

Mérhetetlen hibának bizonyult Líbia 2011-es amerikai bombázása és az a kísérlet, hogy ellenőrzés alá vegyék az afrikai ország olajkincseit. Kadhafi egykor stabil és fejlődő országát ma fegyveres bandák lepik el, amelyek egymást ölik egy csepp olajért is. Katasztrófálisnak bizonyult az Egyesült Államok elképzelése, hogy Szaúd-Arábia olajkincsével finanszírozza Szíriában a Nagy Stratégiáját. A szaúdi királyság gyorsan éli fel pénzügyi tartalékait, miközben az olaj ára az 50 dolláros szinten marad. Szaúd-Arábia amerikai támogatást élvező jemeni háborúja a neveltség tárgyává tette Rijadot. A korábbi amerikai és EU-szövetséges Erdoğan pedig az egykor virágzó török gazdaságot romlásba viszi, és csaknem mindenkit elhidegít magától az abszolút hatalom fanatikus kergetésének örületével.

A legdrámaibb, hogy az USA támogatta etnikai tisztogatás Szíriában milliókat készített menekülésre, akik először Törökországba, majd 2015 tavasza óta az Európai Unióba mennek, jelesen elsősorban Németországba és Svédországba. Ez az, ami aztán szétszaggatta az EU szociális biztonságát, sőt ma már az unió jövőjét is fenyegeti, de erről mindenki hallgat. Feltűnő a csend, pedig Merkel kancellárasszony, Wolfgang Schäuble és az EU vezetői tisztában vannak azzal, hogy a szíriai és az iraki etnikai tisztogatásokkal gerjesztett menekült-áradatot Washington és Erdoğan hozta létre, azzal a céllal, hogy utat teremtsenek az amerikai ellenőrzésű gázvezetékeknek Európába és kiszorítsák az orosz gázforrásokat. Ez a valós történet, amit a Merkelhez és a Schäuble-hoz hasonló uniós politikusok rejtegetnek.

Thomas Harris A bárányok hallgatnak című regényében leírja azt a hangot, amikor az utolsó bárányt viszik a vágóhídra és nincs már több bégetés. A hallgatás az igazságról éppolyan romboló, mint a csendet megtörni akaró hazugság. Ilyen volt Wolfgang Schäuble ostoba megjegyzése a beltenyészeti veszélyekről és a harmadik generációs török nőkről. Szükség lenne legalább egy igazmondó, erkölcsi tartással rendelkező vezetőre, mint amilyen egykor Charles de Gaulle francia elnök volt. Ő nem volt hajlandó démonizálni a Szovjetuniót, és 1966-ban inkább kivette Franciaországot a NATO-ból, mintsem hogy meghajlott volna Washington előtt. Tudta, hogy Franciaország sorsát nem lehet hozzákötni az USA kiszámíthatatlan politikai döntéseivel.

A szerző, F. William Engdahl stratégiai válság-tanácsadó és előadó. A Princeton Egyetemen szerzett politikai végzettséget. Az olaj- és földgázpolitika terén kiemelkedően népszerűek a publikációi, amelyek kizárólag a "New Eastern Outlook"-ban (<http://journal-neo.org/>) jelennek meg.)

Megjelent a *New Eastern Outlook*-ban, 2016. október 10. én (<http://journal-neo.org/2016/10/10/silence-of-the-lambs-refugees-eu-and-syrian-energy-wars/>)

Fordította: Kleinheincz Ferenc

[1] <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-06/wolfgang-schaeuble-aussenpolitik-wandel-afrika-arabische-welt>

[2] <http://deutsche-wirtschafts-nachrichten.de/2016/04/28/merkel-opfert-bnd-chef-nach-kritik-an-saudi-arabien/>

[3] ugyanott

[4] <http://www.washingtonsblog.com/2011/11/neoconservatives-planned-regime-change-throughout-the-middle-east-and-northern-africa-20-years-ago.html>

[5] <http://www.washingtonsblog.com/2016/02/middle-eastern-wars-always-oil.html>

[6] <http://www.washingtonsblog.com/2008/07/did-cheney-and-the-oil-bigs-plan-the-iraq-war-before-911.html>

[7] <https://www.theguardian.com/environment/earth-insight/2013/aug/30/syria-chemical-attack-war-intervention-oil-gas-energy-pipelines>

[8] <http://www.globalresearch.ca/we-re-going-to-take-out-7-countries-in-5-years-iraq-syria-lebanon-libya-somalia-sudan-iran/5166>

[9] <http://www.washingtonsblog.com/2012/10/the-wars-in-the-middle-east-and-north-africa-are-not-just-about-oil-theyre-also-about-gas.html>

[10] <http://us-russia.org/2902-in-ukraine-us-interests-are-incompatible-with-the-interests-of-the-russian-federation-stratfor-chief-george-friedman-on-the-roots-of-the-ukraine-crisis.html>

[11] ugyanott.

Vége a korrupciónak! Éljen a kapitalista összejátszás!

Jean-Michel Quatrepoint

Mi lehet a kapcsolat *Emmanuel Macron, Fleur Pellerin, Najat Vallaud-Belkacem* – miniszterek vagy volt miniszterek – valamint a Párizs és környéke régió elnöke, *Valérie Pécresse*, illetve *Jean-Marie Colombani* és *Christine Ockrent* újságírók, *Alain Minc* üzletember és a bankár *Matthieu Pigasse* (résztulajdonosa egyébként a *Le Monde* Rt-nek) vagy a volt miniszterelnök, *Alain Juppé* között? Hát mindannyian kedvezményezettjei voltak a *Francia-Amerikai Alapítvány* „Fiatal Vezetők”^[1] programjának. Mint egyébként az államelnökünk, *François Hollande* is.

Egy menő befolyásolási projekt

A francia-amerikai magánalapítványt 1981-ben hozták létre. Kétéves szemináriumokat szervez, amelyeken tizenkét fiatal francia vesz részt, ahol szoros kapcsolatokat építenek ki a korosztályos amerikai elit tagjaival. Hivatalosan a cél a francia-amerikai párbeszéd elmélyítése és támogatása. A valóságban itt kell megértetniük a jövő francia döntéshozóival – vállalkozókkal, politikai vezetőkkel, újságírókkal – az angolszász globalizáció előnyeit. Utólag megállapítható, hogy a csábítás nem mindig volt sikeres, így például *Nicolas Dupont-Aignan*^[2] esetében. De összességében a programban részt vevő fiatalok briliáns karriert szoktak befutni az üzleti és a politikai világban is. És általában nem Amerika-ellenességükről ismertek...

A „Fiatal Vezetők” program egyértelműen az USA befolyásolási stratégiáját mutatja. Persze ennél is ékeesebben megmutatkozik az elit forgóajtós karrierjében, így különösen az európai intézmények és az amerikai óriásvállalatok közötti szakmai állásváltásokban. Ennek szimbolikus utolsó példája *José Manuel Barroso* döntése, miszerint átigazol a Goldman Sachs bankházhoz. Az Európai Bizottság volt elnöke tapasztalatait és személyes kapcsolatait – itt megtaláljuk természetesen az Unió minden politikai vezetőjét – a nagynevű és jóhírű cég szolgálatába állítja..., amely egyébként aktív szerepet játszott Görögország beléptetésébe az euró-övezetbe és az ehhez szükséges gazdasági adatok kozmetikázásába.

De nem Manuel Barroso az egyetlen EU-biztos, aki jólfizető állásra cseréli el a beosztását: nemrégiben *Neelie Kroes* a Bank of America-hoz szerződött át, míg *Karel De Gucht* a transzatlanti szabadpiac lelkes híve és a tárgyalások korábbi vezetője a CVC Partners-nél^[3] folytatja szakmai karrierjét. *Mario Draghi* fordított utat járt be, a Goldman Sachs-tól került át közvetlenül az Olasz Központi Bank élére, majd onnét az Európai Központi Bank elnöke lett és ma is az^[4].

A magán és a közszolgálati állások közötti vándorlás megszokott jelenség az USA-ban. *Bill Clinton* elnöksége idején az 1933-ban bevezetett Glass-Steagall törvény eltörlését kezdeményezők – amelyet egyébként értelemszerűen a Wall Street követelt ki és amely szigorúan elválasztotta a betétgyűjtő bankokat a befektetési bankoktól – természetesen könnyen találtak maguknak helyet a nagy pénzintézetekben. A *big business* jól tudja, hogy meg kell hálálnia azoknak, akik szolgálatokat tettek az érdekében. Az amerikai központi bank, a FED élén 2006 és 2014 között *Ben Bernanke* állt, aki támogatta, hogy a pénzteremtés a pénzügyi szereplők javára történjen és így 8 000 milliárd dollárt pumpált a gazdaságba a bankok megmentése címén. 2015-ben elszegődött a Citadel-hez, az ország egyik legnagyobb befektetési alapjához. Ugyanebben az évben *Bill Clinton* egyik protezsáltja és Obama elnöksége alatt a Kincstár volt vezetője, *Timothy Geithner* a Warburg Pincus-hoz, egy másik befektetési alaphoz igazolt le.

Az üzleti világ képes azokat is kiválasztani, akik majd a jövőben képviselik az érdekeiket, ajtókat nyitnak a kormánykörök felé vagy a médiában közvetítik az érvelésüket. Az USA-ban természetesen, de az egész világon is. Ez a stratégia elavulttá teszi a borítékot és más kenőpénzes szokásokat. Nincs szükség korrupcióna. Nincs már szükség zsarolásra vagy fenyegetésre sem ahhoz, hogy hozzájussunk egy jól fizető zsíros üzlethez, vagy egy fontos információhoz. Ma már a *soft power*, a lobbizás dívik.

Elmagánosodó közérdek

A befolyásolási stratégiának, amit egyesek befolyásolásiüzérkedésnek neveznek, Franciaországban a kezdő lökést 1986-ban adták meg, amikor *Simon Nora*, egy kiemelkedő és közismert állami hivatalnok, 65 évesen belépett a Shearson Lehman Brothers befektetési bankhoz, ami később Lehman Brothers lett. Az 1990-es évtizedben, a globalizáció felerősítette a forgóajtós gyakorlatot. A nagy amerikai pénzintézetek, amelyek be akartak lépni a francia és az európai piacra, bevásároltak a helyi elit tagjai közül. Egy egész generációnyi pénzügyi és kormányzati és magas beosztásokban szolgáló szakember állt közel a nyugdíjkorhatárhoz. A bérük, mint magas beosztású köztisztviselőké, a nemrégiben államosított bankok vagy nagyvállalatok vezetőiként, bár nagyon rendes fizetés volt, de meg se közelítette az Atlanti óceán túlpartján kiosztott fizetéseket. Bankok és befektetési alapok így azzal csábították őket, hogy néhány év alatt annyit fognak keresni, mint addigi szakmai karrierjük alatt összesen kerestek. Hát ez tényleg erős kísértés! Annál is inkább, mert úgy érezhették, hogy beleillenek a történelmi haladás aktuális vonulatába is.

Így 1989-ben *Jacques Mayoux*, amikor közalkalmazott volt az áfa-adótípus kitalálója majd a Société Générale elnöke, elszegődött a Goldman Sachs párizsi képviselőjének. És sokan követték. Kezdve *Philippe Lagayette*-tel – *Jacques Delors* akkoriban gazdasági, a költségvetési és a pénzügyminiszter – titkárságvezetőjével, aki egyébként is szép karriert tudhatott maga mögött, hiszen a Caisse des Dépôts igazgatója volt, 1998-ban átigazolt JP Morgan-hoz. A „baloldalinak” nevezett magas beosztású tisztségviselők sem maradtak le, és szívesen hallgattak az összejátszó kapitalizmus szirénhangjaira. Mert hát erről van szó. A kiválasztott személyek busás jövedelmet kapnak, hogy megnyissák és megkönnyítsék az utat azoknak a francia vállalatoknak a felvásárlásához és beolvasztásához, amelyre a bankok szemet vetnek.

Az évek során több száz vállalat cserélt gazdát a *leverage buy out* (LBO) vagyis a tőkeáttételi kivásárlási technikákkal. A befektetési bankok pedig minden alkalommal zsíros jutalékot kaptak, a francia vezetők ezért kiérdemelték a díjazásukat. Mit számít végül is, hogy Franciaország leépíti az iparát, hogy a dolgozóknak felmondanak, hogy a külkereskedelmi mérleg hiányt mutat, csak azért, hogy a tőke nyereségrátája nőjön? Tegnap vagy tegnapelőtt a köztisztviselők az állami állásokban úgy érezték, hogy hivatásuk van és feladatuk a nemzet szolgálata. Az 1990-es évektől a mentalitás teljesen megváltozott. A globalizáció a hivatásukat teljesítőket zsoldosokká alakította át őket. Az államkapitalizmust a gátlástalan kapitalizmus váltotta fel.

Az évek során a változás felgyorsult. 2004-ben Charles de Croisset a Crédit Commercial de France (CCF) volt elnöke Mayoux nyomdokaiba lépett, amikor nemzetközi tanácsadója és elnökhelyettese lett a Goldman Sachs Europe-nak. Az öt amerikai befektetési bank francia leányait mind az ENA-ból^[5] kikerült volt állami köztisztviselők igazgatják. *Jean-François Cirelli*, a Gaz de France volt vezetője és Jacques Chirac államelnök titkárságának a tagja, a Blackrock francia és benelux-i leányához lépett be. Kevésbé ismert a nagyközönség előtt, de a Blackrock a világ legnagyobb (5 000 milliárd dollár) alapkezelője.

Ugyanennyire tipikus *Clara Gaymard* szakmai karrierje. Szintén az ENA-t végezte, felesége *Hervé Gaymard*-nak, Jacques Chirac miniszterének, akit 2003-ban kineveztek a nemzetközi beruházások megbízottjának. Ez erősen segítette egy komoly szakmai kapcsolati háló kiépítésében. 2006-ban a General Electric (GE) felajánlotta neki a francia leányvállalat vezetői posztját, majd a GE International elnökhelyettesi állását, amelyben feladata volt a kormányokkal való kapcsolatok kezelése. Így vált közvetítőjévé annak az

üzletnek, amelyben a GE megvásárolta a francia Alstom energia ágazatát 2014 tavaszán. Amikor az üzlet befejeződött, *Jeffrey R. Immelt*, a GE elnöke hirtelen megvált tőle, de abban biztosak lehetünk, hogy kellően megfizette. Tíz éven keresztül Clara Gaymard volt Franciaországban az egyik befolyásosabb közvetítője az amerikai érdekeknek: tagja volt a Trilatérale-nak^[6], elnöke az Amerikai Kereskedelmi Kamarának és igazgatósági tagja a Francia-Amerika Alapítványnak.

Új kaszt: zsoldos menedzser

A *soft power* fő technikái, melyeket a világ négy sarkában alkalmaznak: idősebb korban lehetőség egy gazdag szakmai karrier szép befejezésére, kiemelni egy-egy franciát az igazán befolyásos média-politikai körökből és befektetni az ígéretesnek tűnő fiatalokba. Befektetés a fiatalokba egyik szép példáját az Alstom felvásárlása esetében is megtalálhatjuk: a francia kormány elvárására, a GE kötelezte magát, hogy három év alatt 1 000 új állást teremt Franciaországban. A cég ezt úgy oldotta meg, hogy felvett 240 magasan képzett fiatal, akiket bevonnak a „leadership” programjukba. Itt gyors karrierlehetőségeket kapnak a GE-nél, az USA-ban és a világ más országaiban. Az agyelszívás egy szép példája, miközben még jobban elszívják Franciaországból a még megmaradt kreativitást.

Mert manapság a külföldi tőkebefektetések nyereségének hazautalása mellett azt is megfigyelhetjük, hogy a jól képzett fiatalok az USA-ba, Londonba, Szingapúrba vagy másfelé vándorolnak el. Gyakran ennek az új kasztnak a tagjait, a *zsoldos menedzsereket* a szülők kapcsolati hálója segíti, hogy érdekes álláshoz jussanak a nagy multinacionális cégeknél. Globalizált világunkban a francia elit ma már átvette az amerikai kollégák, hasonmásaik szokásait és céljait is.

A szerző újságíró, az *Alstom, scandale d'État (Alstom, az államotrány)*, című könyv szerzője, Fayard, Párizs, 2016.

Fordította: Morva Judit

[1] Young Leaders

[2] A 2008-ban alapított Talpra Franciaország – Debout la France – párt alapítója. Korábban a gaullista RPR, később az UMP politikusa. Az Európai Unióban az euró szkeptikus, a közvetlen demokrácia híveinek pártcsoportjához tartozik.

[3] A világ egyik legnagyobb amerikai befektetési cége.

https://en.wikipedia.org/wiki/CVC_Capital_Partners

[4] Vicky Cann: De si confortables pantoufles bruxelloises [Kényelmes brüsszeli papucsok], Le Monde diplomatique, 2015. szeptember

<http://www.magyardiplo.hu/index.php/component/content/article?id=1889>

[5] ENA – École Nationale d'Administration. 1945-ben az állami intézmények magas beosztású vezetőinek képzésére és demokratikus kiválasztására alakult felsőfokú iskola.

[6] A Trilaterale Bizottságot 1973-ban David Rockefeller hozta létre, annak érdekében, hogy megszilárdítsák a kapcsolatokat az USA, Európa és Japán között. Lásd: Dian Johnstone: Une stratégie "trilatérale" [„Háromszög” stratégia], Le Monde diplomatique, 1976. november

Fekete Duna keringő

Evelyne Pieiller

Milyen a magyar nemzettudat? A két nagy jobboldali párt különböző történelemszemlélet alapján határozza meg, mely azután kihat politikai és szociális programjukra és a társadalom számára javasolt „értékeikre”. Ezek az „értékek” a rocktól a lovasbemutatókig terjedő ellen-kultúrában is kifejezésre jutnak.

Borotvált koponyák, Conant, a barbárt idéző hosszú haj, gót motívumokkal teli trikók, tölténytartók, jókora, halálfejes gyűrűk, mives tetoválásokkal ékesített, kigyúrt karok, a kezek ügyében dobozos sörök... A „metálosok” mindenütt egyformák. Elég sokan gyűltek össze itt a Balaton-parti kisvárosban ezen a 2016. augusztus közepi estén, a csupa üveg csarnokhoz támaszkodó szabadtéri színpadon rendezett koncerten, ahol egyelőre a zenekar képeivel díszített emléktárgyakat és persze sört árusítanak. Mint mindenütt. Kivéve, hogy itt több családot látni, mint általában, és hogy egyesek trikóján első pillantásra furcsának tűnő térképek láthatók, különös feliratokkal, amelyekről csak később derül ki, hogy a rovásírás betűiből állnak. Mintegy nyolcszázan jöttek el a Kárpátia nevű „nemzeti rock” együttes koncertjére. A színpad mélyén hatalmas madár stilizált csontvázának rajza: címereken szereplő sasokra emlékeztet, de valójában a mitikus turulmadárra utal, amely a magyarokat az ősi hiedelmek szerint a dunai síkságok meghódítása során kísérte és vezérelte.

Érkezik a zenekar. Gitárok, basszusgitár, dobfelszerelés: a klasszikus felállás. A dalok rövidek, lendületesek, magukkal ragadóak. Petrás János, a basszusgitáros és énekes – borotvált fej, büszke bajusz – sztárhoz illő öntudattal áll a színpadon. A gitáros hosszú haját dobálja. A közönség tagjai mereven kinyújtott mutató- és kisujjal mutatják feléjük az ördög jelét, ami a metál-koncerteken a helyeslés univerzális kifejezése. Szóval tényleg semmi meglepetés, amíg hirtelen ki nem bontják a zászlókat, ahogy a futballmeccseken szokás. Vannak köztük kisebbek, helyenként gyerekek kezében, és méltóságteljes lassúsággal lengetett hatalmasak. Legtöbbjük mibenléte rejtélyes számomra, mert a magyar zászlóra nemigen hasonlítanak. Némelyik talán, részben, de a piros, fehér, zöld csíkok közepette azokon is két, címert hordozó angyal látható. Mint kiderül, ez a magyar királyság zászlaja.

Más zászlókon piros és fehér csíkok különböző variációi láthatók; ezek a heves szélsőjobbtól idegenkedő polgárokból többnyire fuldokló dühöt váltanak ki. Részben azért, mert a magyar királyságot megalapító Árpád-dinasztiának tulajdonított színeket azok viselik és alkalmazzák, akik kizárólag önmagukat ismerik el igaz magyaroknak; de elsősorban azért, mert ezek a színek az 1939-ben alapított magyar nyilaskeresztes mozgalmat idézik, mely 1944 októbere és 45 márciusa között nagyon is aktívan vett részt egyes társadalmi csoportok, elsősorban a zsidók elpusztításában. Magyarországon több mint félmillió zsidót gyilkoltak meg, illetve deportáltak Auschwitzba. A számomra legtitokzatosabb zászlókon pedig kék és sárga csíkok láthatók, egy nap és egy hold társaságában: ezek mibenlétére csak a koncert vége felé derül majd fény.

A hangulat családias, s ugyanakkor buzgó és lelkes. Nekem úgy tűnik, hogy folyton ugyanazt a harcias, de táncos dalt halljuk, noha a gitáros rendszeresen lírai szólókba bocsátkozik. A show-műsort lényegében a közönség szolgáltatja, amely torka szakadtából fújja a refréneket. A 2003-ban alapított Kárpátia igazi jelenség. A hihetetlenül népszerű zenekar (mintegy száz koncertet adnak évente) «igazságot» követel Magyarországnak; az egyik albumuk címe is ez. Igazságot a királyság felszámolását szentesítő 1920. június 4-i trianoni békeszerződés ellenében, amelynek megkötésével területének kétharmadát és lakosságának három-ötödét veszítette el az ország.

A Kárpátia eszménye egy a fantáziában élő „tisza” ország

Az ember azt gondolná, hogy csaknem egy évszázaddal később már sikerült túllépni ezen a kétségtelenül hatalmas megrázkódtatáson. De nem így van. «Nagy-Magyarország mennyország», idézi Petrás János a színpadon a dalt, amelyet édesanyja énekelt neki. A zenekar neve is arra utal, hogy a Kárpátok hegyei annak idején Magyarországhoz tartoztak. Egyszeriben jobban értjük a nézők trikóin látható rajzok egy részét is: ezt a hajdani Magyarországot ábrázolják. Amikor pedig két akkord hallatán az egész közönség egy emberként felemelkedik, és meglepő ünnepélyességgel vigyázzba merevedik, egy pillanatig azt hiszem, hogy a magyar himnuszt fogom hallani. De tévedek: az erdélyi (székely) himnuszt játsszák, a Kárpátok között fekvő, ma Romániához tartozó régióét. Fiktív himnuszt, amely egy népszerű operettből származik, de mindenki ismeri, nem csak a Kárpátia hű közönsége. A kék-sárga zászló pedig az elveszített Erdély zászlaja. Petrás János látható élvezettel emlékezteti a közönséget, hogy a Kárpátiát a „történelmi Magyarország” legtöbb országában letiltották a színpadokról. Elég megragadó dolog, amikor egy koncert lassan politikai gyűléssé alakul át. És meglepő, hogy egy efféle buzgó hazafiság összehozhat egy jórészt modernnek látszó harmincasokból álló közönséget – mint ahogy az is váratlan volt, amikor Franciaországban a „Menet mindenkiért” melegházasság-ellenes mozgalom Frigide Barjot-t^[1] választotta szóvivőjének.

Petrás János ugyanilyen sodró lendülettel énekel az 1956-os felkelésről, dicsőíti azok bátorságát, akik szembeszálltak a „kommunista diktatúrával”, és ünnepli a nyilaskeresztesek vezetőit, akiknek nagy részét a Vörös Hadsereg győzelme után árulás vádjával kivégezték. A közönség egy emberként lelkesedik, egyetérteni látszik azokkal, akiknek köszönhetően az Auschwitzba küldött zsidók harmada magyar volt. Senki sem tiltakozik, pedig a Kárpátia nem leheletfinom utalásokkal dolgozik, és fellépéseit nem egy szűkkörű közönség látogatja. Hazaszeretetük a nyilaskeresztesek által hirdetett hungarista nemzetkonceptión nyugszik, és vagánykodó gyűlölettel jár együtt mindenkivel szemben, aki „nem magyar”: az internacionalista kommunistákkal, kicsit hallgatólagosabban a zsidókkal és általában minden idegennel szemben, beleértve a liberalizmus híveit, akik a magyarságtól idegen termékeket és értékeket próbálnak meghonosítani az országban.

Petrás János eszménye az archaikus Magyarország, a fantáziájában élő „tisza” ország, amelynek szeretett földjét, a fegyverek erejével meghódító harcosok leszármazottai népesítik be. Budapesten előszeretettel mesélik, hogy a városban nincs 96 méternél magasabb épület, s hogy ezzel az építők a 896-os év előtt tisztelgnek, amikor a magyar törzsek, az addig itt élőket legyőzve, a hódítás (magyarul honfoglalás) megpecsételéseként letelepedtek a Duna síkságain, Pannóniában. A „kiválasztott” nép ősi értékeit meg kell őrizni, ahogyan a kiválasztottság szimbólumait is: a turult, amelynek szobrokat emelnek mindenütt, ahol magyar kisebbségek élnek, Romániától Ukrajnán keresztül Ausztriáig; a rovásírást, amelyet egyes régiókban egészen 1850-ig használtak, s amely mostanában ismét felbukkant néhány szélsőjobboldali település helységnevtábláin; de a keresztény vallást is, amely István királyhoz kapcsolódik, aki 1000-ben megalapította a királyságot, és szentté avatása után ő lett a hon patrónusa.

Mindez csinos egyvelegbe olvad össze a nemzeti identitásra épülő rockzenében, amelyet a 2000-ben alapított, rövid életű, de annál befolyásosabb Pannon Rádió hozott divatba. A Kárpátia nincs egyedül, ugyanehhez a csoportozathoz tartozik például a *Romantikus Erőszak* nevű zenekar is, amely szintén egy meghatározott történelemképet jelenít meg. „Az én álmom a már évszázadok óta létező független és erős Magyarország, melyet magyarok vezetnek és öngazgatással kormányoznak”^[ii], nyilatkozza az énekes, nyakán „éljen a haza” feliratú tetoválás díszleg. A „romantikus erőszak” megjelölés jól jeleníti meg a mozgalom jellemző vonásait. Az erőszak nyilvánvalóan a fennálló renddel való szakítás fennen hirdetett eszköze; a romantika valamivel kevésbé spontán képzettársításnak tűnik. És mégis, mintha ez a frenetikus, táncos kedvű nacionalizmus bizonyos eszményeket is hordozna. Nosztalgikusan, de modern nyelven egyfajta hősiességet, a férfias értékekhez való visszatérést hirdeti, s testvériségbe igyekszik kovácsolni híveit, akik készek ideológiai vagy másmilyen harcra is ezért a közösségért.

Mindebből egy valami hiányzik szinte teljesen: a szociális kérdések. Ráadásul a szövegeken átüt egy olyan történelemszemlélet, amely hajlik arra, hogy kizárólag a Magyar Népköztársaság korszakát minősítse „megszállásnak”, a Reich csapatainak 1944-től kezdődő jelenlétét nem, és szívesen megfélemlít arról a két hosszú időszokról is, amikor az országot előbb a török birodalom, majd Bécs foglalta el.

„Trianon” alapvetően kétértelmű rögeszméje igen sokakat kísért. Horthy Miklós (1920 és 1944 között a tengelyhatalmakkal szövetséges királyság kormányzója) ugyanis újratárgyalta a szerződést Hitlerrel és Mussolinivel, hogy 1940-ben, a korábban, 1918-ban románá lett területek egy része ismét Magyarországhoz lehessen. E területeket a háború után újra felosztották és a kommunista korszakban nem esett több szó Trianonról. Ma sok autó hátsó szélvédőjén virítanak a Nagy-Magyarországot (1867-1918) ábrázoló matricák, noha azok tulajdonosai nem feltétlenül szélsőjobboldali meggyőződésűek.

Ezekben a megnyilvánulásokban egy újabb keletű „megszállásnak”, a kapitalizmus magyarországi jelenlétének elutasítása is kifejezésre jut. „Nagy-Magyarország” a nemzet- és népszuverenitás nagyrészt képzelt, de annál emlékezetesebb korszakát is felidézi. El kell ismerni, hogy az ország jócskán megszenvedte a nyugati „nyitást”. Az 1990-es években kormányzó szocialista-liberális koalíció rezzenéstelenül engedelmeskedett a Nemzetközi Valutaalap követelményeinek, és szigorú költségvetési megszorításokat alkalmazott. A munkanélküliség ugrásszerűen megnőtt. 2004-ben, az EU-csatlakozás évében a nagyvállalatok és a bankok 80%-a külföldi tulajdonban volt. Ha ehhez hozzátesszük a nagy port felvert korrupciós ügyeket, nyilvánvaló, hogy a baloldali elit a lakosság széles köreiből csak megvetést és bizalmatlanságot kelthet, ahogyan a piacok liberalizálásával megígért boldogság ígérete is.

Attila kedves unokái

A Fidesz-Magyar Polgári Szövetség, Orbán Viktor miniszterelnök pártja ezen a ponton, ebben az elutasításban csatlakozott a Kárpátia világképéhez^[iii]. 2010-ben, amikor nyolc év után ismét hatalomra került, Orbán nemcsak a „nemzeti összetartozás” napjává nyilvánította június 4-ét, a trianoni békeszerződés aláírásának napját, de azt is kívánta, hogy e megemlékezés a „nemzeti identitás” megerősítését szolgálja. Később magyar állampolgárságot ajánlott a régebben Nagy-Magyarországhoz tartozó vidékeken élő kisebbségek tagjainak, vagyis mintegy két-három millió embernek. Ezzel nemcsak az irredentizmust pátyolgatja, hanem az állampolgárság fogalmának etnicizálását is megerősíti, s a nyilas időkből visszacsengő „Hungária egyesült földjeit” idézve „magyar eurorégiók” megteremtését helyezi kilátásba. A szenvedélyes „magyarsághoz” az idegen (európai) törvények elvetése, a „gazdasági hazafiság” és az illiberalizmus gondolata társul^[iv]. Emellett szenvedélyes antikommunizmusa egyenesen elvezeti az 1956-os budapesti felkelés „mártírjainak” magasztalásához.

Semmi meglepő nincs hát abban, hogy Orbán kormánya kitüntette Petrás Jánost. Kivéve talán, hogy ő komponálta egy 2007-ben alapított és 2009-ben feloszlott, illendően betiltott, de kitűnően megtűrt katonai jellegű milícia himnuszát. A Vona Gábor elnökölte Magyar Gárda a hagyományok, a nemzeti kultúra és... a lakosság oltalmazását tűzte ki céljául. Alapító nyilatkozata szerint a Gárda a védtelen Magyarország fizikai, lelki és szellemi védelmezésére jött létre.

Petrás János kitüntetése remekül illusztrálja a Jobbik és a Fidesz közelségét, ám a magyar identitás meghatározásában a két párt között azért vannak különbségek. Vona „Attila kedves unokáiként” szólítja meg híveit, akik a 2014-es országgyűlési választáson a szavazatok 20,5%-át biztosították a pártnak. A Kurultáj fesztivál, amelyet először 2010-ben rendeztek meg Kazahsztánban, éppen a hunok leszármazottait kívánja egybegyűjteni.^[v] A „törzsi gyűlést” (az eredeti török kifejezés fordítása) azóta minden év augusztusában

megtartják Budapesttől 120 kilométerre, Bugac mellett a pusztán, tizenkét nemzet, 27 etnikai csoport és 250 000 néző részvételével, mint „Európa legnagyobb hagyományörző eseményét”^[vi]. Az országgyűlés alelnöke vállalta a védnöki tiszteletet a rendezvényen, amelynek célja, mint azt kifejtette, a mongol-török eredetű népek – ide tartozik a hun is – közötti testvériség érzésének megerősítése.

Hosszasan gyalogolunk egy erdőn keresztül vezető utacsán. A bejáratnál egy csomó Harley-Davidson. Feltehetően itt ünnepelnek a Gój motorosok^[vii] is. Honnan ez az elnevezés? Egyszerű tréfa – feleli az alapító, aki Nagy-Magyarországot viseli a nyakában lógó láncon, és általában Szent koronával díszített dzsekiben jár. Az egyesület motoros kirándulásokat szervez, többek között Trianon emlékére. A Gój motorosok elég nagy népszerűségnek örvendenek, és állítólag gyakran kísérnek politikusokat is.

Ingyen lépünk be a fesztivál területére egy óriás Attila szigorú pillantásától kísérve, akinek komor mása egy hatalmas szabad térségen emelkedik. Por van és hőség, nyáron nem ritka a 40 fok errefelé. De nem csak ettől szédülünk. A jurta félig nyitott bejáratában felderengő színes szőnyegek és a mongol emléktárgyakat meg ősi nyilatkat árusító standok között nyakláncokkal, karperecekkel, amulettel ékes férfiak járnak-kelnek, rajtuk hímzett mellények, orosz nyakú ingek, bő fehér gatyák, hosszú bőrkabátok, ékkövekkel kirakott kerek fejfedők, szőrmék, olykor még fegyverzet vagy közvetlenül a meztelen felsőtesten viselt állatbőrök is. Hosszú haj, fülbevalók, tetoválások, pökhendi bajuszok. Kevés „civil ruhás” ember van itt, nomád hódítók hasonmásai között haladunk előre. A nőknél népviseleti szoknyák, vagy bocskai kabátkák, amelyeket a Habsburg-ellenes XVII. század eleji felkelést vezető erdélyi fejedelemtől neveztek el.

Össze-összerezzenünk egy szabályosan ismétlődő zaj hallatán. Az ember azt hinné, lövések, de csak ostorpattintások. Hosszú ostorok, nyilvánvalóan nehéz velük bánni, inkább fegyverek, mintsem eszközök, és sokan, ritmikusan pattintgatják őket. Ütőhangszereket is hallani mindenfelé, főként dobokat: a jó hangulatból csak nem lesz önkívületi állapot?

Az egyik jurta Ataturk hatalmas fényképe, de úgy tűnik, zárva van. Egy másikban a világ legnagyobb termetű ír kutyái láthatók. De nem mehet be bárki bárhová. Amikor odalépünk az egyik jurta elé, ahova láthatóan beengedik a nézőket, a kárpit leereszkedik, és a fogadó ember megkérdezi, mit akarunk látni. Lendületesen válaszoljuk, hogy hiszen éppen azért szeretnénk bemenni, mert nem tudjuk. Hívősen feleli, hogy pontosan ezért nem fog minket beengedni. Hát, jó...

Számos rendőrt látni, és fekete ruhás férfiak járkálnak mindenütt, akiken az egyetlen színfolt egy piros-fehér-zöld szegély: erősen emlékeztetnek a Magyar Gárda tagjaira. Zászlók lobognak. Ujgurok, türkmének, csuvasok, törökök, kirgizek, jakutok... maga a közönség is érdekes látványosság. De a tömeg a fesztivál programjára kíváncsi, a nagyszínpadtól a „csatatérig”, a dobokkal kísért sámánokra, a magyar folklorra, a dudákra, a kardvívókra, a lovasbemutatókra. Még nemzetközi konferenciákat is tartanak az eurázsiai nomád civilizációkról.

A Kurultáj ugyanis részben turanista gyorstalpaló. A szó eredetileg az urál-altaji nyelvcsaládot jelölte (török és finnugor nyelvek), majd pedig egy olyan politikai ideológiát, amely a Közép-Ázsiából származó népek közötti rokonságtudatot hangsúlyozta. Az elmélet a két világháború között széles körben elterjedt, ebből táplálkozott a magyar nyilasok hungarizmusa. Ma a Jobbik^[viii] képviseli a leginkább. Két vezetőjük is tulajdonos egy archaizáló motívumokkal díszített ruhadarabokat és tartozékokat gyártó vállalkozásnak. A Jobbik aktivistái egyébként a fesztiválon is berendeztek egy standot.

Az V. században Közép-Ázsiától Közép-Európáig terjedő birodalmat létrehozó Attila unokájának mondani magunkat meglehetősen sajátos identitást jelez, ami meglehetősen eltér a Fidesz által hirdetettől. Igaz, hogy a 2011-es Orbán-féle új alaptörvény is kulturális fogalmakkal határozza meg a nemzetet, de az egység jelképének a magyar királyok szent koronáját tartja, a társadalom fő pilléreinek pedig a kereszténységet és a családot.

A Jobbik Magyarországért Mozgalom, amely önmagát inkább közösségként mint pártként határozza meg – egyik vezetője Szilágyi György szerint – szintén hivatkozik a kereszténységre. Ennek ellenére kultúrája és hívei inkább újpogányként jellemezhetők, a természet mágikus, ősi erőihez kapcsolódó szellemiséghez kötődnek. Elfordulnak a „Nyugattól”, amely a trianoni békeszerződéssel elárulta Magyarországot, és a feltételezett nemzeti gyökereikhez közel állónak tartott ázsiai népeket tekintik „természetes” szövetségeseiknek. A Jobbik három európai parlamenti képviselőjének egyike „nagy turáni szövetséget” hirdetett Magyarország és a közép-ázsiai „vörös kánások” között, és Recep Tayyip Erdogan Igazság és Fejlődés Pártja (AKP) a Jobbikot meghívta Törökországba a 2014-es elnökválasztás első fordulójának eredményhirdetésére. A Jobbik ellenséges érzelmeit a cigányoknak tartogatja, noha a párt honlapja leszögezi, hogy nem magukkal a cigányokkal van bajuk, hanem azzal, hogy a rossz társadalmi és kulturális körülmények áldozataiként károsan hatnak a közösségre. Nincs viszont kifogásuk az iszlám ellen, amely Vona Gábor szerint „az emberiség utolsó reménye a globalizmus és a liberalizmus sötétjében”^[ix].

Az út a „jobb Magyarország” felé e többé-kevésbé átlényegített hagyományokhoz való visszatérésen át vezet, amelyek szemben állnak a „nyugati” modernséggel, átítatják őket a középkori képzelgések, és a férfiaságot, a had tagjai közötti testvériséget, a hősiességet, a természet elemi erőihez fűző kötelékeket dicsőítik. Miközben egy szabadtéri kávézó asztalánál próbálunk magunkhoz térni a Kurultáj kulturális sokkjából, mellettünk két bőségesen teletetovált magyar, szárnyaló dicshimnuszba bocsátkozik a legendás betyárokról, az ő értelmezésükben Robin Hooddal rokonítható útonállókról, akik kifosztották a gazdagokat, elrabolták, de lenyűgözték a nőket, és mindenestől lóháton száguldó hódítóknak tekinthetők. A becsületes banditák... Nagyvonalúság, önkéntes törvényen kívüliség, erő és igazságérzet: íme a turáni hős megannyi magától értetődő jó tulajdonsága.

A Jobbik jelszavaiban visszatérő „színmagyarság” a Nyugat, a liberalizmus, az Európai Uniótól való függés elvetését jelenti, helyette az erős, szolidáris és spirituális bár az „eurázsiaiában” gyökerező magyarság identitást fogadják el. Mindez együtt eléggé romantikus, de a hitelesség és az erkölcs vonásait sem nélkülöző eszményt alkot. A jövőt nem lehet megállítani, állapítja meg honlapján a fiatalok körében népszerű Jobbik. Az egyetemisták 33%-a szavaz rá vagy szimpatizál vele. Meglepő módon a jövő felé az út a közszolgálatok helyreállításán és a közjó fogalmán át vezet, és fontos eleme a nemzeti erőforrások fejlesztése, ami „magában foglalja a nemzet fizikai és szellemi állapotát, a hazafias érzést és a szolidaritást (...) valamint az ivóvíz-szolgáltatást és a közlekedési infrastruktúrát is”.

Ebben a kontextusban a „középkorozás” nem annyira az ország gyökereihez való visszatérés vágyát, inkább egyfajta egyéni és közösségi kiteljesedés keresését fejezi ki. Az élet értelmének kutatása, hogy az ne a pénztől és a piactól függjön, ahol az egyén egy szilárd, de a transzcendenciára nyitott világba illeszkedhet be – lehet, hogy ezzel magyarázható bizonyos videó-játékok, fantasztikus elbeszélések és az olyan tematikus parkok sikere is, mint Philippe de Villiers vendée-i Puy du Fou parkja. És ahogyan a kereszténységhez tartozás annak idején minden más hovatarozáshoz képest elsőbbséget és meghatározott értelmezést akart kifejezni, a Kurultáj és a turanizmus is egy tágabb egészbe igyekszik „hazát” foglalni, ahol a közösség fontosabb, mint az országhatárok.

Múltba révedés: a boldog jövő felé vezető út?

Más szóval, a hazafi mintegy felolvad egy nemzetek feletti népben, amellyel azonosulni igyekszik. Ez a választás indítja arra, hogy a múltat jelenítse megjövőként, olyan felsőbbrendű értékek nevében, mint a szellemiség, a gyengék védelme, a személyes érdekek meghaladása, amelyeknek a modern kor, és kivált a demokrácia és a kapitalizmus a megsemmisítésére törekszik^[x].

Ezek az elképzelések nemcsak az identitás-alapú, reakciós és konzervatív jobboldal, hanem a magukat progresszívnek nevező mozgalmak képzeletvilágában is megjelenhetnek: így találkozhatunk ezekkel az értékekkel

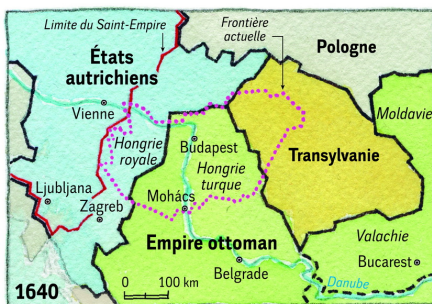
egyek alternatív életmódokat kereső csoportoknál, vagy bizonyos, gyakran kisebbségi kulturális értékeket képviselő és védő egyesületeknél vagy a kapitalista művészetből eredő „nárcizmussal” az erkölcs nevében szembeszálló csoportoknál.

Magyarországon a boldog jövő forrásaként felfogott múlthoz való visszatérés annál inkább meghallgatásra talál, mivel két egymással versengő párt is képviseli. Különbözőségeik talán kevesebbet is nyomnak a latban, mint hasonlóságai. Az „1956-os mártírok” emlékére Orbán egy rockzenésztől, Desmond Childtól rendelt ünnepi indulót, aki magyar szülők Amerikában született fiaként a közelmúltban kapott állampolgárságot. Child dicsősége volt már nagyobb is, amikor az extravagáns Alice Coopernek vagy a Kissnek komponált, és nem arra buzdította hallgatóságát, hogy „kéz a kézben haladjon hőseink nyomdokán”^[xi]. A legmeglepőbb persze az, hogy a Fidesz, amely nem enged a hagyományos férfi-nő család kizárólagosságából, egy másik férfival házasságban élő meleg aktivistával kompromittálta magát.

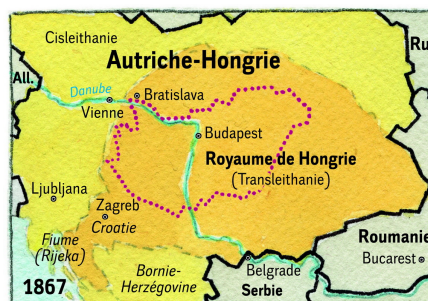
Budapesten szinte ezzel egy időben zajlott a Pepsi által fémjelzett, a legnagyobb európainak hirdetett Sziget rockfesztivál, megfizethetetlenül drága jegyekkel. Egyre kevesebb magyar fiatal jár oda.

Fordította: Köböl Anna

A határok változnak

1640. A mohácsi vereség után (1526) Magyarország három részre szakadt: a királyi Magyarország, amelyet a Német-római Birodalomhoz tartozó Habsburgok kormányozták; Magyarország központi területe, amelyet az Oszmán Birodalom foglalt el; és a független Erdély, amely az Oszmán Birodalom vazallusa volt.

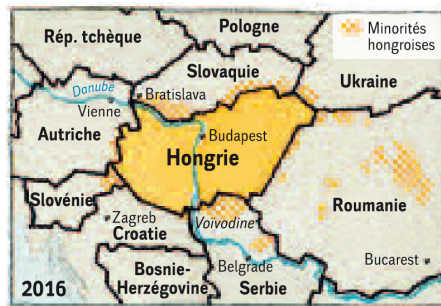
1867. Az 1848-as függetlenségi megmozdulások végül az 1867-es „osztrák-magyar kiegyezéshez” vezettek, melyből megszületett az Osztrák-Magyar Monarchia. A birodalom két részből állt, a Magyar Királyság függetlenedik Béctől és helyreállítják az ezredik évi „történelmi” Magyarországot.

1920. Az első világháború és a Trianon után, Magyarország 325 000 négyzetkilométer helyett 93 000 négyzetkilométeres területű országgá válik. Horvátország, Szlovákia, Erdély... azok a területek, ahol a magyarok kisebbségben voltak, Csehszlovákiához, Romániához, Jugoszláviához és Ausztriához kerülnek. Az ország elveszíti a tengeri kijáratát, összes bányáját, stb.

1940-1944. Az 1939-es Szlovákia hátrányára történő első terület visszaszerzés után, Horthy admirális 1940-ben eléri német és olasz szövetségeseinél, Észak-Erdély

visszaintegrálását.

2016. A második világháború végén a szovjet hadsereg visszaállította 1938-as román és jugoszláv határokat. Ezt erősítette meg az 1947-es Párizsi Békeszerződés.

[i] A „Manif pour tous” 2012-ben és 2013-ban több százezres tüntetéseket szervezett. A szóvivő – humorista, rendezvényszervező és katolikus aktivista – álneve Brigitte Bardot-ra utaló provokatív szójáték.

https://fr.wikipedia.org/wiki/Frigide_Barjot - a ford.

[ii] lásd Salomé Legrand: 'Violence romantique', le rock hongrois qui aide 'à résister contre Bruxelles' [Romantikus Erőszak, a magyar rock, mely segít ellenállni Brüsszelnek], Trans'Europ Extrêmes, 2014. május 18. blog.francetvinfo.fr

[iii] G.M. Tamás: Hongrie, laboratoire d'une nouvelle droite [Magyarország, az új jobboldal laboratóriuma], *Le Monde diplomatique*, 2012. február

[iv] Viktor Orbán pourfend le libéralisme occidental [Orbán Viktor elítéli a nyugati liberalizmust]. *Courrier international*, Párizs, 2014. augusztus 1.

[v] A hunok több évszázaddal megelőzték az Uralból érkező magyar törzseket. Félelmetes hódítókként, „barbár” rítusokat ünneplő pogányokként a kollektív képzelet rokonságba hozta egymással a két népet.

[vi] Lásd: Kurultaj.hu

[vii] A gój szó jelentése a héber és a jiddis nyelvben: „nem zsidó”.

[viii] Törökországban a pánturkizmus híveiként a Szürke Farkasok utódai, az ultranacionalisták hivatkoznak rá. Az ifjútörök panturanizmus vezetői annak idején csatlakoztak Atatürkhöz.

[ix] lásd Corentin Léotard: Une extrême droite qui n'exècre pas l'islam [Egy szélsőjobb, amely nem átkozza az iszlámot], és Jean-Yves Camus: Des extrêmes droites mutantes [A mutáns szélsőjobb mozgalmak], *Le Monde diplomatique*, 2014 április és 2014 március.

[x] A Jobbik Facebook-oldalán.

[xi] Joël le Pavous : L'hymne à la liberté commandé par Orbán se fait descendre en Hongrie [Magyarországon erősen kritizálják az Orbán által megrendelt „himnusz a szabadsághozt”], Rue89, 2016. augusztus 24.

Fidel Castro öröksége

Munkatársunktól

Hosszas betegség után 90 éves korában, november 25-én elhunyt Fidel Castro, a Comandante, aki ellen a CIA és kubai ügynökeik több mint hatszáz merényletkísérletet követtek el. Halála nemcsak a kubai és a latin-amerikai emberek, de a világ haladó erői számára is hatalmas veszteséget jelent. Fidel Castro XX. század történetének kimagasló alakja volt. Személye a forradalom győzelme után meghatározó lett hazája életében. A Batista-diktatúra 1959-ben történt megbuktatásával a kubai nép megszerezte függetlenségét és megkezdődött egy új típusú, igazságos társadalom felépítése.

A Fidel Castro és forradalmár társai által vezetett Kubát a neoliberális média folyamatosan démonizálta, de a szigetország nem exportálta a forradalmát. Fidel a szolidaritást hangsúlyozta azokkal a népekkel, akik az USA által teremtett diktatúrákkal szemben fellázdak, ezért támogatta a nicaraguai és a salvadori haladó mozgalmakat. Kuba befogadta a Chiléből, Argentínából és más országokból érkező menekülteket, de vendégül látta az atomszennyezett Csernobilból érkezett gyerekeket is.

A katolikus egyházzal való viszony hosszú ideig bonyolult és feszült volt, de II. János Pál pápa 1998-ban tett látogatása után lényegesen javult. A kormány ugyan kiutasított néhány Francoért imádkozó, spanyol származású atyát, azonban nem Kubában, hanem Braziliában, Argentínában, Mexikóban és más dél-amerikai államokban gyilkoltak meg sorozatosan papokat. Az Amnesty International emberjogi szervezet szerint, a szigetországban soha sem kínozták meg az elítélteket. A diktatúra ellen lázadó költők kezeit Pinochet tábornok uralma alatt Chilében vágták le és bebörtönzött foglyaikat nem a kubaiak, hanem az argentin katonák dobálták helikopterről a tengerbe. A forradalom során történtek tévedések, súlyos hibák és bizonyára bűnök is, ami a feszült és kiélezett helyzetekben elkerülhetetlen volt.

Fidel Castro sok mindent átél: a diktatúra börtönét, a gerillaharcot, a forradalmi fellángolást, betolakodó zsoldosok elleni harcot, a rakétaválságot és a dél-afrikaiak által megtámadott Angolának nyújtott internacionalista segítségnyújtást. Tanúja volt a Szovjetunió szétesésének és népével együtt megszenvedte a gazdasági mélypontot jelentő, „különleges időszakot.” Tudomásul vette a globalizáció hatásait és elfogadta a kubai gazdasági modell kiigazításának szükségességét. A Comandante akkor távozott, amikor a rendszer megdöntésén évtizedeken át próbálkozó amerikai kormányzattal megkezdődött a kapcsolatok normalizálásának nem könnyű folyamata. A jelenleg is tartó blokádnak egyben Washington tehetetlenségét jelzi. Az események azt mutatják, hogy nem Kuba, hanem az USA szigetelődött el. A szigetország nemzetközi tekintélye és regionális befolyása sokkal nagyobb, mint ami a lakosság számából adódna.

Fidel szerepe döntő volt Kuba függetlenségének megvédésében. Világszerte elismerik bátorságát, politikai érzékét, magas műveltségét és más népek iránti szolidaritását. Kuba a legnehezebb időkben is támogatta a kontinens haladó erőit. Harcolt az apartheid ellen és kubai orvosok ezreit küldte az afrikai és a latin-amerikai országokba. Fidel Castro és Hugo Chávez Venezuela elnöke sokat tettek egy új típusú, szolidaritáson alapuló integráció létrehozásáért, aminek működő példája az ALBA az regionális szervezet is.

A szocialista elkötelezettségű Kuba hatalmas eredményeket ért el. A lakosság születéskor várható átlagos élettartama eléri a 75 évet. A forradalom győzelme után, az oktatás és az egészségügyi ellátás ingyenessé vált. Egy kis ország olyan egyetemeket létesített, amelyekben a világ bármely részén helytálló, magas felkészültségű orvosokat és kutatókat nevelnek.

Fidel halála azonban nem jelenti, hogy Kuba a kelet-európai „szocialista” országok sorsára jut. A szigetország népe számára a megszerzett függetlenség és a szuverenitás nem áru. A kubaiak nem felejtették el a gyarmatosítás keserű emlékeit sem. A mindennapi nehézségek ellenére a szociális vívmányok a lakosság megszerzett jogaihoz tartoznak, amelyekről nem hajlandók lemondani. Az elmúlt évtizedekben felnőtt egy generáció, amelynek tagjai elutasítják a múlthoz való visszatérést. Korábban az USA hátsó udvarának tekintett Latin-Amerika országainak a többsége megtorpanásokkal ugyan, de a haladás útját választotta.

A szocialista irányú átalakulás folytatásának kulcskérdése, hogy az elkövetkező években a vezetésben történő generációváltást követően mennyire sikerül összekapcsolni a forradalmi múlt tapasztalatait a társadalmi és gazdasági változásokkal.

Merre tart Törökország?

K. G.

Mintegy öt hónappal az állítólagos puccskíséret után változatlan erővel folyik a leszámolás. A hivatalos indoklás szerint, a célkeresztben Recep Tayyip Erdogan elnök korábbi barátja, 1999-ben az USA-ba távozott Fethullah Gülen hívei vannak, de a tisztogatás ennél sokkal szélesebb kört érint.

Az Amnesty International adatai szerint, október végéig 4 262 alapítvány, szakszervezet, intézmény és újság működését tiltották be. A hatóságok 37 000 személyt, köztük 100 újságírórt tartoztattak le. Az állásukból elbocsájtottak vagy felfüggesztettek száma eléri a 120 000 főt. Őrizetbe vették a baloldali, kurdbarát HDP (Népi Demokratikus Párt) két társelnökét Selahattin Demirtast és Figen Yüksendagot valamint a párt 13 képviselőjét. Október 19-én újabb három hónappal meghosszabbították a rendkívüli állapotot, ami lehetővé teszi a rendeletekkel történő kormányzást, valamint a képviselők mentelmi jogának és a szabadságjogoknak az átmeneti felfüggesztését.

Az országban kialakult egy érdekközösség a hatalom, a biztonsági szolgálatok és az ultranacionalista erők között, hogy megakadályozzák a világi baloldal és a kurd pártok együttműködését. Erdogan már nemcsak a fegyverrel harcolókat nevezi terroristának, hanem azokat is, akik tollal tiltakoznak a rendszer ellen. A diktatúrával szembenálló szervezetek pedig nem kapnak hatékony külső támogatást. A francia, a német és más európai vezetők elsősorban a Törökországban tartózkodó közel hárommillió menekült távoltartásával vannak elfoglalva, ami befolyásolhatja országaikban a közelgő választások eredményét. Az Európai Bizottság eltűri Erdogan zsarolását, aki a menekülthullám visszatartása fejében a vízumkényszer azonnali megszüntetését követeli. A kettős mércét használó Obama adminisztráció is „elfelejtkezik” az emberi jogokról és nem alkalmaz szankciókat a NATO második legnagyobb hadseregével rendelkező Ankara ellen.

Az EU-val való ellentétek része, hogy Törökország Észak-Ciprust 1975 óta megszállva tartja és nem hajlandó a görög lakosságú Ciprusi Köztársaságot elismerni. A szigetország egységesítéséről folyó tárgyalások november 22-én tartott fordulóján is kudarccal végződött. Erdogan a turistaforgalom összeomlása és más gazdasági érdekek miatt váratlan fordulattal rendezte kapcsolatait Oroszországgal, valamint Izraellel. Az Európai Uniót viszont „megfenyegette”, hogy csatlakozási tárgyalások elhúzódása miatt 2017-ben népszavazást ír ki.

A közelmúltban Brüsszelbe látogatott több török ellenzéki vezető, akik hazájuk tragikus helyzetéről tájékoztatták a médiát és az Európai Parlament tagjait. Hasip Kaplani ügyvéd a HDP volt képviselője elmondta, hogy az országot az AKP vezetésével egy nacionalista, vallási fundamentalista koalíció irányítja, amit az NHP (Nemzeti Mozgalom Pártja) szélsőséges sovinszta szervezet is támogat. Az igazságszolgáltatás a kormány kiszolgálójává vált. Erdogan fő ellenségei a kurdok, akik ellen olyan terrorista csoportokat segít, mint a DAESH és az Al Nusra. Kaplani kijelentette, hogy az államfő elutasítja az európai szervezetek figyelmeztetéseit és nevetségessé teszi véleményüket. Erdogan célja az elnöki rendszer megteremtése, amely nem kapott többséget a 2015-ben tartott két parlamenti választáson. Vezetői és tagjai üldözése miatt, a HDP felfüggesztette parlamenti tevékenységét és álláspontját külföldről közli.

Ziya Hatip a HSP (Népi Szociáldemokrata Párt) tagja elmondta, hogy Törökország szunnita iszlám állam, ahol az etnikumok és más felekezetek tagjai nem élveznek a muszlimokkal egyenlő jogokat. Levent Tüzel, az EMEP (Munkapárt) főtájkára, volt parlamenti képviselő szerint, Erdogan rendszere nem fogadja el a nemzetközi normákat. A hadsereg korábbi kiváltságos helyzetét ugyan megtörték, de a hatalom megerősítése és a katonaság „foglalkoztatása” érdekében a kurdok ellen, valamint Szíriában és Irakban háborút folytatnak.

Can Cünder, az ellenzéki Köztársasági Néppárthoz közeli, kemálista *Cumhuriyet* napilap Isztanbulból elmenekült főszerkesztője a párizsi *Courrier International* tudósítójának kijelentette, „hogy az Európai Unió feláldozza saját értékeit. Erdogan zsarolása bevált, amit sohasem felejtünk el. Vereséget szenvedett európai elkötelezettségünk, a sajtószabadság, a demokrácia és az emberi jogok. Az európai vezetők nincsenek mellettünk”.

Az Európai Parlament november 24-én elfogadott határozatában követelte a Törökországgal 2005 óta folytatott csatlakozási tárgyalások felfüggesztését, ami azonban a tényleges döntéshozókat, az Európai Bizottságot és a Tanácsot, valamint tagállamokat semmire sem kötelezi. No comment!

Banglades az iszlamista erők fokozódó nyomása alatt

Jean-Luc Racine

Addig a napig az iszlamista erőszakcselekmények a célzott, egyedi gyilkosságokra korlátozódtak. A 2016. július 1-én egy dakkai vendéglőben elkövetett, több mint húsz halottat követelő lövöldözés azonban újra felélesztette a kételyeket Banglades jövőjéről. Nyilvánvalóvá vált a kapcsolat a merénylet tanult középosztályból származó elkövetői és az *Iszlám Állam (IS)* szervezete között, amely hamarosan magára vállalta a merényletet. A 169 millió lakosú országnak, ahol az átlag életkor 25 év, és 89 százalék a muzulmánok aránya, egyszerre kell szembenéznie az egymáshoz szorosan kapcsolódó identitás- és politikai válsággal. Az előbbi az iszlám és az állam kapcsolatára, valamint az 1971-es függetlenségi háborúból örökölt törésekre utal. Az utóbbit életben tartja az ádáz szembenállás a *Bangladesi Nemzeti Párt (BNP)*, a *Dzsámát-e-Islami* és az *Awami Liga* között, amelyhez a miniszterelnök asszony, *Sheikh Hasina* is tartozik. Ő pedig az iszlám elleni harcot arra használja fel, hogy meghiúsítson minden politikai ellenállást.

Egy szekuláris demokrácia születése

Hogy megértsük a jelen válságait, vissza kell nyúlnunk Banglades nemzetének rövid, de hányattatásokkal teli, zaklatott történelméhez (*ld. kronológia*). 1947-ben az indiai gyarmatbirodalom felosztásából született meg *India* és a két részből álló *Pakisztán*, amelynek keleti fele hamarosan mellőzöttnek érezte magát a *Nyugat-Pakisztánban* működő központi hatalom részéről. Amikor *Kelet-Pakisztán* erősebb autonómiájának követelői 1970-ben megnyerték a törvényhozói választásokat, Islamabad vezetői próbálták megakadályozni tényleges hatalomra jutásukat. A *Mudzsibur Rahman* által vezetett *Awami Liga* visszaszorításához a pakisztáni erők a *helyi milíciákra*, a *Razakarokra* támaszkodtak, amelyek tagjaikat a *Dzsámát-e-Islami* nevű iszlamista párthoz közelálló csoportok tagjai közül toborozták. A katonai támadások, a tömegmészárlások, az értelmiségiek likvidálása, valamint a *Razakarok* és cinkosaik által rendszeresen végrehajtott erőszakos cselekmények több százezer áldozatot követeltek és hatalmas menekültáradatokat idéztek elő.

Az indiai hadsereg intervenciójának köszönhetően végül győztek a szeparatisták és 1971 decemberében megszületett Banglades.

A létrejövő szekuláris (tehát bármiféle államvallást elutasító) és a szocialista eszmékhez közelálló demokrácia miniszterelnökét, *Mudzsibur Rahmant*, a « nemzet atyját » 1975-ben meggyilkolták egy katonai államcsíny során, amely *Ziaur Rahman* tábornokot juttatta hatalomra. Utóbbi a Bangladesi Nemzeti Párt (BNP) alapítójaként a nacionalizmus és az ország vallási identitásának kártyáit játszotta ki. Ő maga is gyilkosság áldozata lett egy katonai puccs során, melyet a hadsereg tisztjei kezdeményeztek.

Ötven évvel később, számos fordulat után, miközben civilek és katonák követték egymást a hatalomban, a bangladesi politikai színtér – bár sok politikai pártot tömörít –, továbbra is két fő erő körül szerveződik, amelyeket az 1990-es évek óta “vasladyk” irányítanak. A BNP élén *Khaleda Zia*, *Ziaur Rahman* tábornok özvegye kétszer volt miniszterelnök (1991-1996 és 2001-2006 között). Az *Awami Liga* vezetője, *Sheikh Hasina*, *Mudzsibur Rahman* lánya 2009 óta miniszterelnök, miután az volt már 1996 és 2001 között is. A *Dzsámát-e-Islamit* a függetlenség kivívása után betiltották, mert kompromittálódott a felszabadító háború során. A katonák azonban lassanként rehabilitálták, és a BNP is próbált a kedvében járni, többször választási szövetséget kötött vele, majd a hatalom gyakorlásába is bevonta.

1972-ben az ország alkotmánya négy alapelvet hirdetett meg: *a nacionalizmus, a szocializmus, a demokrácia és a szekularizmus elvét*. A « szekularizmus » fogalma 1977-ben eltűnt, és az iszlám 1988-ban államvallás lett. 2011-ben a Legfelső Bíróság visszaállította ugyan a szekularizmust, de Hasina miniszterelnök asszony nem merete megkérdőjelezni az iszlám és az állam közötti kapcsolatot. Az állandó feszültség a két nagy párt között és az általános sztrájkra felszólító ellenzékiek erőszakos elhallgattatása oda vezetett, hogy a BNP bojkottálta az 2014-es választásokat. A győzelmet így az Awami Liga szerezte meg, egy közel százötven halottat követelő kampány végén.

Véres játszmák a külföldi befektetőkért

A bangladesi hatóságok e feltűnően erőszakos politika dacára egy « *mérsékelt és demokratikus muzulmán* » ország képét igyekeznek ápolni. Ez a stratégia arra szolgál, hogy ösztönözzék a nemzetközi támogatást és a külföldi befektetéseket. Számos szociális mutató, amely nagyon rosszul állt közvetlenül a függetlenség kivívása után, azóta javult. A gyermekhalálozás például az 1990-es 100 %-ról 2012-re 33 %-re csökkent. A várható élettartam eléri a 72 évet, szemben Indiával, ahol csak 68 év; és a szegénység is nagymértékben enyhült, még ha a népesség közel negyedét érinti ma is. Persze maradtak még sötét foltok: elégtelen táplálkozás bizonyos régiókban, a foglalkoztatás és az oktatás hiányosságai, túlságosan alacsony női bérek.

Pedig a gazdasági növekedés tíz éve meghaladja az évi 6%-ot. Banglades a világ második ruhaexportőre lett Kína után. Ugyanakkor a konfekciós műhelyeknek helyet adó *Rana Plaza* tragédiája, amikor is 2013-ban Dakkában az épület összeomlása következtében több mint 1000 ember halt meg, rámutatott, mekkora árat fizetnek a « textilipar rabszolgái » azért, hogy országuk odacsábítsa a nagy nemzetközi márkákat és alvállalkozóikat. A külföldi befektetések hajszolása adja a magyarázatot arra is, hogy az egymást követő kormányok nem vesznek tudomást a radikális iszlám előretöréséről, amelynek első jelei az 1990-es években mutatkoztak meg.

A Dzsámát-e-Iszlami és diák tagozatának vezetősége a « csendes forradalom » módszerét választotta, azaz az intézmények iszlamizációját oly módon, hogy ezekbe beszivároghatva felülről próbálják átalakítani a társadalmat. A régi tagok közül azonban sokan lényegesen radikálisabb szervezetekhez csatlakoztak, amelyek változatos célpontokat jelöltek ki maguknak: értelmiségieket, politikusokat, civil szervezeteket, vallások gyakorlóit, népi művészetek művelőit.

Afganisztánból visszatérő harcosok létrehoznak egy csoportot, ebből születik 1998-ban a *Dzsámát-ul-Mudzsahidín Bangladesh (JMB)*, egy második generációs mozgalom, melynek fő célja az ország átalakítása iszlám állammá, míg egyik fiókszervezete, a *Jagrata Muslim Janata Bangladesh (JMJB)* a tálibok vigilantizmusából^[ii] merít ihletet. A JMBJ vezére, *Bangla Bhai* terror alatt tartja az észak-nyugati régiót, a BNP mégis eltűri, mert üldözi az illegális kommunistákat is.

Ez a hozzáállás azonban megváltozik, amikor 2005. augusztus 17-én a JMBJ az ország 64 körzete közül 63-ban bombamerényletes hadjáratot indít. A nemzetközi nyomás fokozódik, és *Khaleda Zia*, az akkori miniszterelnök kénytelen letartóztatni a JMB és a JMJB vezetőit. 2006-ban egy átmeneti kormány rendelkezésére halálra ítélik, majd 2007-ben kivégzik őket. Megjelennek azonban más, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező szervezetek, mint például a *Hizb ut-Tahrir Bangladesh*, amelyet egy egyetemi tanár alapított 2001-ben, vagy az *Ansarullah Bangla Team*, amely 2007-ben tűnt fel egy, az *Al Kaidához* köthető web-oldalon.

Kiéleződő feszültségek

A radikális csoportok elburjánzása különböző történelmi utak eredőjeként következik be, eltérő szociológiai alapokon, kezdve a *medreszék deobandi* (délkelet-ázsiai mereven szigorú iszlám) ihletésű, hagyományhű köreitől a középosztálybeli diákokig, akik a dzsihadizmus útjára tévednek.

Ebben a kontextusban az Awami Liga 2009-es visszatérése a hatalomba és az 1971-es háborús bűnösök keresésére indított hajsza, amelyet a következő évben indítanak el, ismét kiélezi a feszültségeket. 1973-ban

létrehozta ugyan egy bíróságot, hogy ítélkezzen a konfliktus során elkövetett "háborús bűnök, a népirtás, az emberiség elleni bűntettek" felett. Egy évvel később azonban egy háromoldalú egyezmény, amelyet India, Pakisztán és Banglades a háborús örökség felszámolására írt alá, arra készítette Mudzsibur Rahmant, hogy de facto amnesztiát nyújtson a pakisztáni erők bangladesi kollaboránsainak. Évtizedekkel később lánya kampányt indított a perek újraindítására. A 2009-ben újra felállított « nemzetközi bíróság », melyet az *Amnesty International* és a *Human Rights Watch* is kritikával illetett a védelemnek biztosított jogok elégtelensége miatt, valójában csak bangladesi bíróból állt. Első ítéletei kifejezetten a Dzsámát-e-Islami vezetőire vonatkoztak, akik részesei voltak az 1971-es mészárlásoknak, köztük a párt főtitkárhelyettesére, *Abdul Kader Mullahra*, akit 2013 decemberében felakasztottak, és főtitkárára, *Ali Ahszán Mohamed Mudzsahidra*, akit 2015 novemberében végeztek ki, egyidőben a BNP egyik vezetőjével, *Szalahuddín Káder Csoudurival*.

Sokatmondó Mullah esete: a « mirpuri mészárost » (Mirpur a főváros egyik negyede) 2013 februárjában először életfogytiglani börtönre ítélték, ami tömeges tiltakozásokat váltott ki, és a *kivégzését követelő Shahbag* (egy tér neve Dakka központjában) *mozgalom* megszületéséhez vezetett. Az internetes fórumok fiataljainak ez az aktív, a nacionalizmust és az iszlámmellenességet ötvöző mozgósítása, amely nem nélkülözi az « arab tavasz » megmozdulásainak hangulatát, a Dzsámát-e-Islami betiltására szólított fel. A békés tiltakozásra iszlamista szervezkedés és erőszakhullám válaszolt, amit a kormány keményen elfojtott. A Sahbag mozgalom a politikai rendszert is bírálta, amelyet aláaknáztak a szélsőségesek összecsapásai, az önkényuralom és a korrupció.

2016 szeptemberében kivégezték *Mir Kazim Alit*, a Dzsámát-e-Islami egyik finanszírozóját és vezetőjét, az Al-Badr milícia volt vezérét, aki 1971-ben együttműködött a Razakarokkal és a palesztin hadsereggel. A kivégzés tiltakozást váltott ki Islamabad részéről. Dakka visszavágásként azzal vádolta Pakisztánt, hogy beavatkozik a belügyeibe, és védelmébe vesz egy háborús bűnöst. Sheikh Hasina élt az alkalommal, hogy bojkottálja a Dél-ázsiai Regionális Együttműködési Szövetség csúcstalálkozóját, követve ezzel Indiát és Afganisztánt, amelyek a kasmíri katonai tábor ellen végrehajtott támadás és az újra elharapódzó kabuli merényletek után sérelmezték, hogy földjükön pakisztáni dzsihadisták tevékenykednek. Pakisztán kénytelen volt lemondani a 2016-os csúcstalálkozót, amelynek házigazdája lett volna.

Radikalizálódó iszlamista erők

Az utóbbi évek e feszültségterhes kontextusában jelentek meg az iszlámmellenesnek tartott személyiségek elleni gyilkosságok. Közel húsz évvel *Taslima Nasrin* író nő kényszerű száműzetése után az első, aki 2013-ban a célkeresztbe került, *Ahmed Radzsib Haider* volt, egy blogger, aki vállalta ateizmusát. 2014-ben és 2015-ben a gyilkosságok a letartóztatások ellenére egyre sűrűsödtek, és a célba vett személyek névsora is egyre hosszabb lett. A bloggerek után kiadók, liberális értelmiségiek, militáns homoszexuálisok és transzszexuálisok kerültek sorra, célponttá vált mindenki, aki a szunnita szélsőségesek célkeresztjébe került: síta mecsetek, keresztények, hindu papok, de két külföldi is, egy japán és egy olasz – mintegy ötvenre tehető az áldozatok száma összesen. *Bár a gyilkosok bangladesiek voltak, új jelenségként akcióikat magára vállalta az Al-Kaida és az Iszlám Állam szervezete.*

Ahogy az utóbbinak nőtt az ereje, úgy marginalizálódott az Al-Kaida, amelyet már *Oszama Bin Laden* 2011-es halála meggyengített. Válaszul a szervezet új vezére, *Ajman Al-Zawahiri* 2014 szeptemberében bejelentette, hogy létrehozza az « *Al-Kaida szent háborúban az indiai subkontinensen* » (AQIS) elnevezésű szervezetét. Banglades már ekkor különleges figyelemben részesült. Az ország függetlenségének kikiáltását Al-Zawahiri árulásnak tekintette, mivel az « *umma (az iszlám közösség) meggyengült a szubkontinensen* », és felszólította a bangladesi « testvéreket », hogy lázadjanak fel a keresztiesek és cinkosaik ellen. Míg az AQIS (és a hozzá kötődő bangladesi *Ansar Al-Islam* terrorszervezet) bloggerek és liberálisok meggyilkolását vállalta magára, az Iszlám Állam szervezete a harc kiterjesztésére szólított fel a múltban és jelenleg is hatalmon lévő « hitehagyottak » ellen. Ide tartozik az Awami Liga, de a BNP is, sőt, maga a Dzsámát-e-Islami is – ami sokat elárul az iszlamista áramlatok közötti ádáz harcokról.

A július 1-i mérsárlás heves vitákat váltott ki Bangladesben. Miközben az Awami Liga és a BNP kölcsönösen egymást vádolta, a sajtó kommentátorok főleg a hatalom hátrító politikáját bírálták, amely tagadja az IS és az Al-Kaida jelenlétét az országban. A *Daily Star* című napilap – amely mindig élesen bírálta a hatalmat – főszerkesztője kifejtette, hogy mindkét pártot egyformán terheli a felelősség: a BNP-t, mert játékot űzött «*az ország politikai és kulturális ethoszával*», és az Awami Ligát is, mert folyamatosan «*igyekezett elterelni a figyelmet az iszlamista veszélyről*». A legfontosabb kérdés továbbra is az, hogy milyen formát ölt a későbbiekben ez a veszély: megmarad, mint ma, pusztító terrorcselekmények lehetőségének? Vagy alapvetően forgatja majd fel a rivalizálásokban elfáradt politikai rendszert?

A szerző a *Nemzeti Tudományos Kutatóközpont (CNRS)* emeritus kutatási igazgatója. Senior kutató, Ázsia Központ, Párizs

Fordította: Margittai Ágnes

Egy ország rövid, de hányatott történelme

1947. Az Egyesült Királyság felügyeli indiai gyarmatbirodalmának vallási alapú felosztását. Augusztus 14-én megalakul a független Pakisztán, melynek két részét, Nyugat-Pakisztánt és Kelet-Pakisztánt 1600 km választja el egymástól.

1949. Mudzsibur Rahman megalapítja az Awami Ligát, amely Kelet-Pakisztán függetlenségéért küzd.

1970. Az Awami Liga megnyeri a választásokat. A pakisztáni vezetők azonban nem hajlandók elismerni a választások eredményét.

1971. március. Mudzsibur Rahmant letartóztatják, Nyugat-Pakisztán heves katonai támadást indít.

December. A szeparatisták, az indiai hadsereg támogatásával, legyőzik a nyugat-pakisztáni erőket. Megalakul a Bangladesi Népköztársaság.

1975-1990. Sorozatos katonai puccsok.

1991. március. Khaledi Zia asszony vezetésével a választásokat a Bangladesi Nemzeti Párt (BNP) nyeri meg.

1996. Az Awami Liga nyeri meg a választásokat és hatalomra juttatja Sheikh Hasina Wazed asszonyt (Mudzsibur Rahmant leányát).

2001. A Bangladesi Nemzeti Párt megnyeri a választásokat.

2006. január 6. Az Awami Liga visszaszerzi a hatalmat.

2013. április 22. Abdul Hamidot (Awami Liga) egyedüli jelöltként, köztársasági elnöknek választják.

Április 24. Egy Dakka melletti textilgyár, a Rana Plaza összeomlása több mint ezer ember halálát okozza.

2014. január 5. A véres erőszakcselekményekkel kísért törvényhozói választásokon az Awami Liga győz.

2016. január. Két diákot halálra ítélnék Ahmed Radzsib Haider ateista blogger 2013-as meggyilkolásáért.

Július 1. Az Iszlám Állam szervezete által vállalt merényletnek huszonnégy halálos áldozata van Dakkában.

[1] A halálos áldozatok száma erősen változik a különböző források szerint, az alsó határ 300 ezer, a felső határ pedig 3 millió. Lásd David Bergman : The Politics of Bangladesh's Genocide Debate, *The New York Times*, 2016. április 4.

[2] Vigilantizmus vagy önbíráskodás : egy személy vagy egy csoport, minden legális kereten kívül, határoz meg és próbál érvényesíteni igazságossági elvárásokat.

A lengyel egyház a nők választása ellen

Audrey Lebel

A hatalmon levő Jog és Igazság Párt (PiS), a lengyelek októberi hatalmas mozgósításával szembesülve egyelőre feladta szándékát, hogy kiterjessze az abortusz tilalmát a nemi erőszak, vagy a magzati rendellenességek esetére is. Lengyelország az egyház és a militáns katolikusok nyomására már 1993-ban megszüntette a választás szabadságát, így az írországi mellett ez lett a legszigorúbb abortuszt tiltó törvény Európában. A komoly tiltakozásokat kiváltó mai jogszabálytervezet azonban még a korábbinál is szigorúbb: teljesen betiltaná a művi terhességmegszakítást – azt még a megerőszakolt és az életképtelen magzatot váró nőknek sem engedélyeznék.

A 30 éves Marta Syrwid, a *Gazeta Wyborcza* újságírója – ahogyan más lengyelek ezrei – maga is tiltott abortuszon vett részt egy szlovák magánklinikán, nem kevesebb, mint 2000 zlotyért (azaz körülbelül 460 euróért). A fájdalmas epizódot egy riportban idézte fel 2016 januárjában [1]. „Még ma is kábult vagyok, ha arra a szörnyű utazásra gondolok” – emlékezett vissza. Amikor az úton hazafelé felhívta tudósító társát és elmesélte neki az utazás körülményeit, az minden együttérzést nélkülözve azt mondta neki: „A gyilkosokat úgy kell kezelni, mint az állatokat...”

A terhesség-megszakítás 1956 és 1993 között engedélyezett és ingyenes volt Lengyelországban. Bár az 1993 januárjában megszavazott törvény szigorúan korlátozó, az abortusz engedélyezésére mégis három kivételt ismer: ha veszélyben van az anya egészsége, ha bizonyítható a magzat betegsége vagy károsodása, illetve ha a nemi erőszak, vagy vérfertőzés esete áll fenn. E három feltétel egyikének megléte azonban csak egy esély, mert az út tele van további akadályokkal: „Amikor egy nőnek elvileg joga van a törvényes és ingyenes abortuszhoz, egy kórházban gyakran nem tudja azt érvényesíteni” – magyarázta *Krystyna Kacpura*, a Szövetség a Nők Jogaiért és a Családtervezésért nevű szervezet (Federa) igazgatója. Az orvosok többsége az ún. „lelkiismereti záradékot” alkalmazza, hogy megakadályozza a beavatkozást a 22 heti törvényes periódus alatt. Az orvosok egy része kiegészítő vizsgálatokat kér, és „elfelejti” tájékoztatni pácienseit a jogairól, miközben ez a kötelességük lenne. „Ami még rosszabb – teszi hozzá Kacpura asszony – lélektani nyomást alkalmaznak, hogy a nők megváltoztassák a döntésüket.” Vannak, akik bagatellizálják a magzat súlyos betegségét és ilyeneket mondanak: „Igaz, hogy az Ön gyerekének agyi rendellenessége van, de nézze, mozognak a lábai...” Az abortuszra jelentkező nők maguk is félnek, hogy stigmatizálják őket. Egyeseknek megrongálták az autóját, az interneten pedig ilyen üzeneteket kapnak: „Ne menj ilyen orvoshoz, ez egy gyilkos.” A katolikusok a kórházak előtt tüntetnek véres fényképeket lóbálva, az ország egyes városaiban pedig nincs olyan kórház, ahol elvégeznék a terhességet megszakító műtétet.

A hivatalos adatok szerint a 38.5 millió lakosú Lengyelországban a legális abortuszok száma az 1980-as években meghaladta a 130 000-t, míg a legutóbbi években kevesebb mint 2 000 volt. De egyes militáns szervezeteknek még ez is túl sok. Ilyen a *Fundacja Pro – prawo do życia* (Alapítvány az élethez való jogért), mely 2016 júliusában közel 500 000 aláírást gyűjtött össze, hogy a parlament mielőbb szüntesse meg az abortuszok engedélyezésének kivételes lehetőségeit is. Véleményük szerint csak és kizárólag az anya sürgős veszélyeztetettsége vehető figyelembe. Javasataik szerint az orvosoknak kötelességük lenne jelenteni minden hamis terhességet, és akiről kiderül, hogy megszakították terhességüket, öt év börtönre számíthatnak.

Az egyház hivatalosan támogatná a tervezetet, egy rendelkezést kivéve. Nevezetesen, hogy börtönnel büntessék a terhességüket megszakító nőket. Magdalena Korzekwa szóvivő az újságírók kérdésére azt válaszolta: „A törvényt a lehető leggyorsabban meg kellene változtatni, ugyanis minden meg nem született gyermeket védeni

kell. Még egy olyan gyereknek is joga van élni, aki nemi erőszak következtében fogant, hiszen ezért nem ő a felelős”. A fogyatékoság kockázatára utalva pedig Korzekwa így érvelt: „ez az eugenika egyik formája, azaz mások döntenek arról, hogy kinek van joga élni.”

A Jog és Igazságosság Pártja (PiS), amelynek többsége van a szejmben, szeptember 23-án megszavazta a szöveg első változatát, de október 6-án fordulat következett be. Miután hétezer feketébe öltözött nő vonult fel a nagyobb városok utcáin, Beata Szydlo miniszterelnök megpróbálta megnyugtatni szélsőségesen abortusz ellenes választóikat. Megígérte, hogy kampányt indítanak az élet védelme érdekében és azt is, hogy támogatják a diagnosztizált fogyatékoság ellenére szülni szándékozó nőket. Mateusz Kijowski, a Demokrácia védelmére alakult bizottság (KOD) elnöke kiemelte, hogy az elvetett tervezet a „civil társadalomból eredt”, majd bejelentette, hogy a „PiS saját törvényjavaslatot terjeszt be, amely tovább szigorítaná az abortuszt, főleg a magzati károsodások esetében”.

A konkrét helyzet

Lengyelországban jelenleg a sérült gyerekek szüleinek semmiféle segítségre nincs joguk és lehetőségük. Az egyszülős családokban körülbelül egy millió gyermek minden apai segítséget kénytelen nélkülözni. Létezik egy állami élelmiszeralap, de a havi 500 zlotys [114 eurós] segély elérhetősége az apa halála esetén nagyon korlátozott, és így csak 330 000 gyermek részesül belőle. Ha egy nő dolgozik, és a helyzetét nem ítélik kivételesen szegénynek, nem jogosult a segélyre. Ahhoz, hogy a víz felett tudjon maradni, egyesek két vagy három állást is vállalnak – állította Malgorzata Druciarek, a varsói Nemek Egyenlőségét Figyelő Intézet szociológusa.

A feminista szervezetek és a Planning familial (Családtervezés) szervezet becslései szerint az illegális abortuszok száma nem lehet kevesebb, mint 150-200 ezer évente – de ezt az adatot az « életért » mozgalom ideológusai túlzottnak tartják. A modern, tájékozott nők hozzájutnak a megbízható információkhoz, hála az olyan internetes honlapoknak, mint a Nők Hálózata (Kobiety w sieci), vagy az „Abortuszra van szükségem” elnevezésű nemzetközi platform.^[2] A nők ezek segítségével jutnak abortusztáblettákhoz szükséghelyzetben. Egyeseknek megvan a pénzük és anyagi eszközeik, hogy elutazzanak egy magánklinikára Szlovákiába, Németországba, vagy a Cseh Köztársaságba. De mi történik a legszegényebbekkel, vagy a legkevésbé tájékozottakkal?

„Sok orvos kihasználja ezeket a szükséghelyzetben levő nőket” – mondja Wanda Nowicka, a szejm egykori alelnöke. „Ugyanazok, akik nyilvánosan elutasítják, hogy abortuszt hajtsanak végre, apróhirdetéseket jelentetnek meg, hogy “minden nőgyógyászati szolgáltatást” vagy “ciklus-helyreállítást” vállalnak. Néha kihasználják a nők tudatlanságát is. Egyesek konzultálnak egy orvossal abban a hiszemben, hogy terhesek, miközben csak a menstruációjuk késik néhány napot. Előfordul, hogy az orvos ilyenkor színlelt műtétet hajt végre, persze jó pénzért.”

Lengyelországban a feketepiac nem ismeri a válságot. Egy abortusz 3000-4000 zloty (690-915 euró), ami egy havi fizetéssel egyenlő, míg az átlagos havi jövedelem 4 100 zloty (körülbelül 1 000 euró)^[3]. Az egészet minden érzéstelenítés és orvosi felügyelet nélkül hajtják végre! „Egy ismerősöm elmesélte, hogyan zajlott le az abortusza – mondta Marta Syrwid. Olyan volt, mint egy kémfilm. Egy minibusz szállította a lányokat Krakkó és Katowice között. Katowicében meg kellett találniuk azt a második autót, ami az orvos rendelőjéhez vitte őket. Egy újságot kellett a hónuk alatt tartani, hogy a vezető felismerje őket. Néhány perccel a műtét után a barátnőmnek el kellett hagynia a rendelőt, és egy kilométert gyalogolnia a hóban, hogy elérkezzen a pályaudvarra és vonattal visszatérjen Krakkóba.” Még ha az eljárások nagyon ritkának is látszanak, az orvosok, vagy azok akik a tiltott abortuszban segédkeznek, két év börtönt kockáztatnak. (Ezt a büntetést akarta az elvetett tervezet öt évre növelni.) Rengeteg történet szól zsarolásokról, fenyegetésekről is. Az egyetlen Marta Syrwidtől eltekintve a nők mégsem beszélnek történeteikről, még névtelenül sem, talán mert túl kockázatos és túl fájdalmas...

Mások, elkeseredésükben állatorvosokhoz fordulnak, vagy osteoartrózis elleni gyógyszereket szereznek be, amelyek nagy adagban hamis vetélést idéznek elő. „Az emberek szerint túlzás azt állítani, hogy a nők az életüket veszélyeztetik egy illegális abortusszal, de valójában ez a helyzet” – állítja *Natalia Skoczylas*, a *Feminoteka* szervezettől, amely a nemi erőszak áldozatainak segítésére specializálódott. A Női Jogok és a Családtervezés Szövetsége, egy tucatnyi dokumentumot tud közrebocsátani azokról a nőkről, akiknek az egészsége károsodott, vagy belehaltak az illegális abortuszba. A legjellemzőbb eset *Alicja Tysiac* ügye^[4]. 2007. március 20-án, az Emberi Jogok Európai Bírósága (CEDH) elítélte Lengyelországot, mert elutasította a háromgyermekes anya abortusz-kérelmét. Alicja számára a terhesség és a szülés olyan megterhelést jelentett, hogy elveszítette látását és munkaképtelenné vált. 2012. október 30-án ugyanez a bíróság ismét elítélte Lengyelországot, mert megsértette az Emberi Jogok Európai konvenciójának 8. cikkelyét, a magánélethez és a családi élethez való jogot. Az ezzel kapcsolatos ügy egy lublini serdülő ügy volt, aki 14 évesen erőszak áldozata lett. A lány abortuszhoz való jogát több kórházban elutasították, miközben az abortuszellenes mozgalmak részéről folyamatosan zaklatták.

A posztkommunista Lengyelországban nem lehet viccelni a vallással. „Az 1993-as abortuszról szóló „kompromisszumot” a társadalom konfliktusokkal terhes időszakában fogadták el, egy olyan pillanatban, amikor a társadalmat befolyásolták a nagy változások – állítja François Bafoil szociológus, a Centre national de la recherche scientifique (CNRS) kutatási igazgatója.^[5] Bafoil felhívta a figyelmet a lengyel katolikus egyház különleges történelmi szerepére is. „Lengyelország feldarabolása idején az egyház tette lehetővé, hogy fennmaradjon a területi egység és a nemzet eszméje. Ugyanezt a szerepet játszotta el újra a két világháború között, a náciizmus, majd a kommunizmus alatt. A nemzeti identitás pillére volt. Az maradt az 1990-es években is, amikor az államot túlterhelték a feladatok. Az egyház ma is ezt a szerepet tölti be.”

Semmi meglepő nincs abban, hogy az abortuszról szóló legutóbbi törvényjavaslatban megtalálhatók az evangéliumok egyes részei, vagy II. János Pál pápa idézetei. A korábbi pápa szülőházájában ma is nagyon magas azok aránya, akik katolikusnak vallják magukat. Az 1989-es rezsimváltás után az egyház hittan-oktatási lehetőséget kapott az iskolában. Az 1973-ban bevezetett szexuális felvilágosítást és nemi nevelést célzó órákat megszüntették, és a papok által tanított „családi élet” elnevezésű órákkal helyettesítették. „Ezek az órák olyan videókat mutogatnak, amelyben ez embriót egy gyerek képviseli, és azt is bemutatják, milyen lenne ha levágnák a kezét-fejét, mint az abortusznál” – mesélte *Natalia Skoczylas*.

A mai Lengyelországban még a fogamzásgátlás sem megy simán. *Krystyna Kacpura* szerint a nagyvárosokban könnyebb felírni a tablettát, vagy megvenni a fogamzásgátlót, de a vidéki orvosok visszautasítják a tablettá felírását. Legtöbbször még terápiás célokból sem kaphatják meg az arra rászorulókat.

Chrystelle F.^[6], egy francia nő, akinek lengyel férje van és hat éve Varsóban él, így kerüli ki a szigorú rendelkezéseket: „Az én tablettámat, a Cerazette-et Lengyelországban tilos orvosi rendelvényre felírni, mert úgy vélik, nagyon nagy a kockázata a sterilitás kialakulásának. Így aztán Anyám postán küldi el nekem. Lengyel barátnőim akkor rendelhetik meg ezt, amikor Franciaországba, vagy Angliába utaznak”. Az esemény utáni tablettá beszerzésével kapcsolatban Chrystelle egy keserű emléket őriz: „Kilenc gyógyszertárat kellett végigjárnom. A Nowowiejska sugárúti gyógyszertárban, amely az egyik legismertebb a fővárosban, egy patikusnő szárazon közölte, hogy nincs nekik, majd előadást tartott nekem: „Meg kellene gondolnia, mit tesz!” Egy másik patikában elmagyarázták nekem, hogy miért nem tudják kiadni. A végén 80 eurót kellett fizetnem, azaz a normális ár kétszeresét.”

„Ez a legrosszabb helyzet, amit a nők huszonöt éve Lengyelországban tapasztalnak” – véli Wanda Nowicka. 1989 óta az idej varsói tüntetés az első eset, hogy lengyelek százezrei tiltakoznak a PiS döntései, és különösképpen a Demokráciát Védő Bizottság (KOD) felhívása ellen.

Az internet közösségi hálói lehetővé tették, hogy a *Dziewuchy dziewczynom* (Lányok a lányokért) csoportból ötezen felvonulást szervezzenek június 18-án, utána pedig október 3-án egy másik tüntetést

kezdeméyezzenek a „nők sztrájkba lépnek” elnevezéssel. Mateusz Kijowski szerint az emberek felismerték az utcára vonulás súlyát. „A társadalom egy része felébredt” – mondta Wanda Nowicka.

„Ezek a fekete ruhás menetek a halál civilizációjának rettenetes megnyilvánulásai” – jelentette ki Lodz püspöke^[7]. *Ewa Burgunska* 51 éves filmrendező azonban így fogalmazott: „Egyik szervezőnk sem feminista vagy militáns, de ez a törvényjavaslat túl messze ment. Az egészség védelmének joga kényszerített bennünket arra, hogy mozgósítsunk.”

A helyzet azonban továbbra is súlyos maradt Lengyelországban. Az orvosok nagy része korlátozza a prenatális vizsgálatokhoz való hozzáférést, közben azonban a születések alacsony számán sem az orvosok ellenállása, sem pedig az abortusz szigorú tiltása nem változtat. A demográfiai kilátások egyre sötétebbek Lengyelország számára. A termékenységi ráta 1989 óta folyamatosan csökken, kevesebb mint 1,3 gyerek jut egy nőre, ami egyike a legalacsonyabbaknak a földrészen.

Az abortusz tiltásának tehát semmiféle hatása nem volt a születések számára. Éppen ellenkezőleg!

Fordította: Hrabák András

^[1] Marta Syrwid: Polki jadą po aborcję na Słowację, *Gazeta Wyborcza*, Varsovie, 2016. január 28.

^[2] 2006-ban Hollandiában Rebecca Gomperts által létrehozott nemzetközi platform, azoknak a nőknek a segítésére, akik olyan országban élnek, ahol az abortusz illegális, www.womenonweb.org

^[3] A specializált Wynagrodzenia.pl webhely szerint

^[4] Violaine Lucas és Barbara Vilain: Le meilleur de l'Europe pour les femmes [Európa legjobb helye a nők számára], *Le Monde diplomatique*, 2008. május.

^[5] Ő irányította a *La Pologne* kollektív munkát, Fayard-CERI, Paris, 2007.

^[6] Az utónevet megváltoztattuk.

^[7] Agence France-Presse, 2016. október 3.

Impresszum

Szerkesztőbizottság

Ádám Péter
Czöndör Gyula
Ferwagner Ákos
Hajdú János
Hegyi Gyula
Hrabák András
Lugosi Győző
Morva Judit
Simon Gergely

Sipos János

Tamás Gáspár Miklós
Drechsler Ágnes

Olvasószerkesztőink:

Balla Zoltán - Gyarmati-Szabó Éva - Posváncz Etelka

e-mail: info@magyardiplo.hu

Kiadó: **Közép-Európai Fejlesztési Egyesület**
ISSN 2061-3083

Magnet Bank

IBAN: HU03 1620 0106 1160 5434 0000 0000

Magyar bankszámlaszám: 16200106-11605434

SWIFT: HBWEHUHB

az egyesület bejegyzett címe: 1088 Budapest, Múzeum u. 7. Kossuth Klub

adószáma: 18270916-1-42

Lapunkat rendszeresen
szemlézi a megújult

www.observer.hu